

4

Темірқазығы –
Мұстафа Шоқай

6

Қолөнердің
құдіреті

Сыр бойы

№7-8 (20883-20884)

18 қаңтар, сенбі 2025 жыл

Қызылорда облыстық қоғамдық-саяси газет. 1929 жылдың 1 шілдесінен шығады

www.facebook.com/syrboy.kz
www.instagram.com/syrboy.kz
t.me/syrboy.kz
twitter.com/syrboy

/// ҰЛТТЫҚ ЖОБА

ТАҒЫ БІР «ЖАЙЛЫ МЕКТЕП» ЕЛ ИГІЛІГІНЕ БЕРІЛДІ

Облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев Қызылорда қаласындағы 600 орындық мектептің ашылу рәсіміне қатысты. Білім ошағы «Жайлы мектеп» ұлттық жобасымен салынған.

Оған облыстық мәслихат төрағасы Мұрат Тілеуіметов, ардагерлер кеңесінің төрағасы Серік Дүйсенбаев, қоғамдық кеңес төрағасы Әріп Хожбанов, зиялы қауым өкілдері мен жауапты сала басшылары және қала тұрғындары қатысты.

Аймақ басшысы жиналған жұртшылықты еңселі де сәулетті мектептің ашылуымен құттықтап, ізгі тілегін жеткізді.

– Президентіміз «Орта білімнің сапасы – табысты ұлт болудың тағы бір маңызды шарты. Әрбір оқушының білім алып, жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдай жасалуға тиіс. Сол үшін «Жайлы мектеп» ұлттық жобасы қолға алынды» деген болатын.

Жаңа мектептердің ашылуы – бұл жаңа ғана ғимараттардың салынуы емес, жаңа дәуірде білім алатын оқушыларға жаңа мүмкіндіктер сыйлау. Мемлекет басшысының бастамасымен жүзеге асқан «Жайлы мектеп» ұлттық жобасы аясында өңірде 21 мектеп салу жоспарланып, оның алғашқы 900 оқушыға арналған мектебін өткен жылдың қазан айында сол жағалаудан табыстадық.

2-бет

Суреттерді түсірген Бағдат Есжанов

/// ТАЛҚЫ

ЖОБАЛАР СӘТІМЕН ЖҮЗЕГЕ АСУДА

ҚР Президенті Әкімшілігі Басшысының бірінші орынбасары Дархан Сатыбалдының төрағалығымен өткен мәжілісте «Жайлы мектеп» ұлттық жобасының, «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық бағдарламасының іске асу барысы талқыланды.

«Жайлы мектеп» ұлттық жобасымен облыста 12 300 орынға арналған 21 мектеп салу және оның 6900 орындық 10 мектебін 2024 жылы пайдалануға беру жоспарланған.

2023 жылы «Жайлы мектептер» құрылысына 19,6 млрд теңге қаржы бөлініп, «Самұрық - Қазына Констракшн» акционерлік қоғамының шотына аударылды. 2024 жылға жоспарланған 21,3 млрд теңге игерілді. Қызылорда облысының әкімдігі мектептерге инфрақұрылым жеткізудің жоба-сметалық құжаттарын әзірлеуге жергілікті бюджеттен 118,4 млн теңге бөліп, сараптаманың оң қорытындысы алынды.

2-бет

/// ШТАБ ОТЫРЫСЫ

МАҚСАТ – ЭКОНОМИКАНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫН ДАМУ

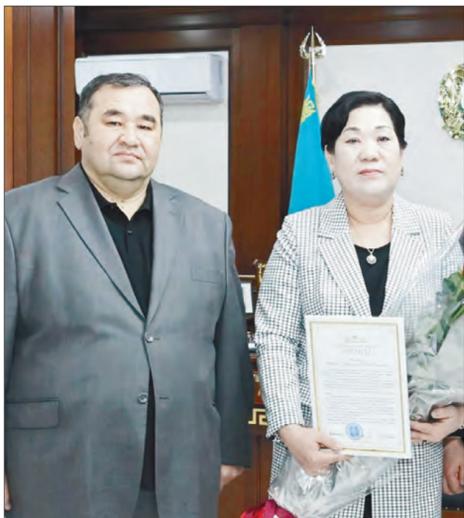
ҚР Премьер-министрінің орынбасары – Ұлттық экономика министрі Серік Жұманғалиннің төрағалығымен Экономиканың нақты секторын дамыту мәселелері жөніндегі штаб отырысы өтті.

Жиынға облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев, Су ресурстары және ирригация вице-министрі Нұрлан Алдамжаров, «Ұлттық ақпараттық технологиялар» АҚ интеграцияланған шешімдер департаменті инвестициялық жобалар басқармасының басшысы Мағжан Серікбаев, «Тау-кен Самұрық» ұлттық тау-кен компаниясы» АҚ басқарма төрағасының міндетін атқарушы Нариман Абсаметов, «АКК» АҚ басқарма төрағасының орынбасары Айдын Досқараев, «Даму» кәсіпкерлікті қолдау қоры» АҚ басқарушы директоры Нұрбол Жаңабеков пен жауапты сала басшылары селекторлық режим арқылы қатысты.

2-бет

/// ҚОЛДАУ

БОЛАШАҚ ДӘРІГЕРГЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТТІ

Облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев 10 қаңтарда «Қызылорда - Астана» бағытындағы ұшақ бортында адам өмірін құтқарып қалған жерлесіміз Дінмұхаммед Бектұрғанның ата-анасы Нұрболат және Ғалия Нұрсейітовтермен кездесті.

Дінмұхаммедтің жас болса да, шұғыл әрі батыл, сауатты әрекет жасағанына ризашылығын білдірді. Баласына жақсы тәлім-тәрбие бергені үшін ата-анасына алғысын жеткізді.

Интерн маман оқуын әрі қарай үш жылдық резидентурада жалғастыруды жоспарлаған. Аймақ басшысы елдің атынан алғыс ретінде Дінмұхаммед Бектұрғанның оқу ақысын төлеуге қолдау білдіретінін айтты.

6-бет

/// ОБЛЫС ӘКІМДІГІНДЕ

Облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев елді мекендерді газдандыру мәселесіне қатысты арнайы жиын өткізіп, жауапты сала басшылары мен аудан әкімдеріне бірқатар тапсырма берді.

ГАЗДАНДЫРУ МӘСЕЛЕСІ ТАЛҚЫЛАНДЫ

Фото: Ашық дереккөзден

– Елді мекендерді «көгілдір отынмен» қамтамасыз ету – маңызды міндеттердің бірі. Газдандыру тұрғындардың өмір сүру сапасын арттыруға, тұрмыс-тіршілігін жақсартуға оң әсерін тигізетіні белгілі. Облыстық энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасына қала және аудан әкімдіктерімен бірлесіп, газдандыру жобаларын әзірлеудегі, жүзеге асырудағы жұмыстың ауқымын ұлғайту керек. «ҚазақГаз Аймақ» акционерлік қоғамы және инвестициялық бағдарлама аясында облысқа 22 млрд теңге инвестиция салуға дайын екендігін жеткізді. Біз инфрақұрылымдық жобаларға барлық көзден қаржыландыру те-

тіктерін қарастыруымыз қажет. Жаңа инвестициялық бағдарламаның өнімізде сапалы іске асырылуын қамтамасыз етіңіздер. Тарифті қатаң бақылауда ұстап, оның негізсіз өсуіне жол бермеу үшін тиісті шараларды қабылдаңыздар, – деді Н.Нәлібаев.

Айта кету керек, өткен жылы газдандыру жобаларына 30 млрд теңгеден астам қаржы бөлініп, жоспарланған жұмыс толық орындалды. Аймақтың 11 елді мекені табиғи газға қосылып, облыс тұрғындарының 78 пайызы газ тұтынатын болды, газдандырылған ауылдар саны 46-ға жетті. Жыл басынан бері 4 елді мекенге газ желісі тартылды.

КҮШ АРАЛДЫҢ КЕМЕЛДЕНУІНЕ КҮШ САЛУЫМЫЗ КЕРЕК

Фото: Ашық дереккөзден

/// ДЕНСАУЛЫҚ

БАУЫР АУЫСТЫРУ ОТАСЫ АЙМАҚТА АЛҒАШ РЕТ ЖАСАЛДЫ

Қызылордада тұңғыш рет бауыр трансплантациясы жасалды. 32 жастағы жігіт 40 жастағы туған жеңгесіне бауырының бір бөлігін берді.

Келіншекке он жылға жуық уақыт бұрын бауыр циррозы диагнозы қойылған. Дәрігерлер оған ауырсынуды басу, қабынуды азайту үшін дәрі-дәрмектер қолданып көмектеспек болған. Алайда, консервативті емнен еш нәтиже шықпады. Қиын да күрделі отаны облыстық көпбейінді аурухананың дәрігерлері Н.Сызғанов атындағы ұлттық ғылыми хирургия орталығының басқарма төрағасы, медицина ғылымдарының докторы, профессор Болатбек Баймаханов бастаған трансплантологтар тобымен бірге жасады.

Пациенттің күйеуі, бауыры донор болуға тілек білдірген болатын. Бірақ талапқа сәйкес болмай шықты. Донор ретінде қайынының бауырының 60-65 пайызы реципиентке салынды. Он сағатқа созылған ота сәтті аяқталды.

Қазіргі уақытта ем алушы бұрынғы өміріне оралды десек болады. Ем-домға тәуелділік, уақыт пен тамақтануға байланысты шектеулерден босады. Енді жұмыс істеп, белсенді өмір салтына көше алады.

Мұндай күрделі оталар бұрын тек Алматы, Астана қалаларында жасалса, қазір оған жергілікті мамандардың тәжірибесі жеткілікті. Көпбейінді ауруханада өткен жылы 6,5 мыңға жуық ота жасалды. Оның ішінде 89 жоғары технологиялық медициналық қызмет көрсетілді. Ашық жүрекке 150 ота, 6 рет бүйрек трансплантациясы жасалды. Бауыр ауыстыру отасы алдағы жылдары да

жанғаспақ. Бүгінде Қызылорда облысының 16 тұрғыны еліміздің емдеу орындарында бауыр трансплантациясына жасатқан. Олардың денсаулығы жақсы.

Облыстық денсаулық сақтау басқармасының басшысы Олжас Ысқақовтың айтуынша, өңірде 764 адам бүйрек, 76 науқас бауыр ауыстыру кезегін күтіп тұр.

– 2023 жылы облыста алғаш рет бүйрек трансплантациясы, ал кеше тұңғыш рет бауыр ауыстыру отасы жасалды. Бізге қолдау білдірген ұлттық ғылыми хирургия орталығындағы әріптестерімізге алғыс-мызды білдіреміз, – деді ол.

Назерке САНИЯЗОВА,
«Сыр бойы»

Валюта бағамы \$ 529,65 kzt

€ 544,64 kzt

₸ 5,16 kzt

Ауа райы

+2° +4°

+1° +3°

ЖОБАЛАР СӘТІМЕН ЖҮЗЕГЕ АСУДА

Одан әрі жергілікті бюджеттен 1,7 млрд теңге қаржы бөлініп, бүгінде 10 мектептің инфрақұрылым жұмыстары толық аяқталды. Іргелес аумақтарын абаттандыру, жол салу үшін жергілікті бюджеттен 2 млрд 80 млн теңге бөлінді. Мердігерлер анықталып, жұмыс жүргізілуде.

Өткен жылдың қазан айында республикада алғашқылардың бірі болып Қызылорда қаласындағы Сырдария өзенінің сол жағалауынан 900 орындық мектеп ел игілігіне табысталды. Қаңтар айының басында тағы 2 мектеп пайдалануға берілді. Қызылорда қаласы КБІ мөлтек ауданындағы 600 орындық мектеп ашылды. Жақын күндері Жаңақорған кенті «Саяжай» шағын ауданындағы 600 орындық мектеп пайдалануға берілді. Қалған 5 мектептің құрылысы осы жылы бітеді.

«Таза Қазақстан» республикалық экологиялық бағдарламасының өңірлік жоспары жасалып, ол бойынша кешенді

жұмыс жүргізілуде. Демеушілік есебінен Қызылорда қаласындағы 28 ескі көпқабатты тұрғын үйдің қасбеті заманауи панельмен қапталды, 20 көпқабатты тұрғын үйдің ауалары абаттандырылды.

Қызылорда қаласындағы орталық алаңды қайта жаңғыртуға демеушілік есебінен 1 млрд теңге және облыстық бюджеттен 1 млрд теңге қаралды. Теміржол вокзалының ғимараты мен перроны күрделі жөндеуден өткізілді. Балалардың игілігі үшін 80 ойын және спорт алаңы салынды. Жаңақорған ауданында демалыс паркі, Сырдария ауданының Нағи Илиясов ауылында «Еңбекшілер паркі» ашылды, Қармақшы ауданының «Жаңажол» ауылында орталық алаң және Жалағаш ауданының «Таң» ауылында көшелер абаттандырылып жарықтандырылды.

Облыстық бюджеттен қаралған қаражатқа 17 көпқабатты тұрғын үй ауалары, 14 спорт, ойын алаңы салынып, 7 ойын алаңы жөндеді. Демеушілер есебінен 63 көпқабатты тұрғын үй

мен 2 әлеуметтік нысанның қасбеті заманауи үлгіде әрленуде. Аудандарда да көшелер абаттандырылып, ойын алаңдары мен скверлер салынуда.

Облыс орталығынан бастап барлық елді мекендегі мекеме ғимараттары, ауалар, ойын алаңдары, аялдамалар, жарық бағаналары бекітілген бірінші архитектуралық талапқа сәйкестендірілді.

Өңірде жыл сайын «Үлгілі елді мекен» конкурсы өткізілуде. Бүгінге дейін 1,5 млрд теңге бөлініп, үздік атанған елді мекендерге күнделікті тұрмысқа қажетті 48 арнайы техника табысталды. Биыл 564,4 млн теңге бөлініп, 19 коммуналдық техника сатып алынады. Өткен жылы коммуналдық сала және абаттандыру мекемелері 73 техникамен, жыл соңына дейін тағы да 33 арнайы техникамен жаратқалды.

Облыс орталығында және барлық ауданда «Үздік аула» конкурсы дәстүрлі түрде жыл сайын өткізілуде.

1-бет

МАҚСАТ – ЭКОНОМИКАНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫН ДАМУ

Күн тәртібінде үш мәселе қаралды. Атап айтсақ, Ұлттық цифрлық инвестициялық платформаның жұмыс барысы, Қызылорда облысының әлеуметтік-экономикалық дамуы, инвестициялық жобалары және ірі инвестициялық жобалардың проблемалық мәселелері.

Басқосуда Серік Жұманғарин Мемлекет басшысының экономиканы әртарапандыру, өңірлер мен экономиканың нақты секторларын кешенді дамуға туралы тапсырмаларын орындау негізгі басымдық екенін айтып, Сыр еліндегі жұмыстарға оң бағасын берді.

– Экономикалық өсуді қамтамасыз ету жөніндегі өткен штабтың осы жылғы алғашқы отырысын еткізіміз. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес елдің инвестициялық ахуалын жақсарту мақсатында өткен жылдың желтоқсан айында Ұлттық цифрлық инвестициялық платформа іске қосылды. Бұған дейінгі көшпелі отырыстың қорытындысы бойынша мемлекеттік органдар мен ұйымдарға бірқатар тапсырма берілді, оның ішінде цифрлық платформаны ақпаратпен сапалы толтыру тапсырылды.

Өңдеу өнеркәсібі, тау-кен, металлургия және агроөнеркәсіптік кешенді қамтитын, осы жылы жүзеге асырылатын инвестициялық жобалар пулын қалыптастыру жөніндегі жұмысты жағсыртқырау қажет. Бұл жұмысқа мемлекеттік органдардың, өкімдіктер мен қаржы институттарының белсенді қатысуы талап етіледі.

Жалпы әкімдіктер аймақтың ерекшеліктерін ескіріп, өңдеу өнеркәсібіндегі шағын және орта бизнес кәсіпорындарының үлесін арттыруы, экономиканың нақты секторларындағы инвестициялық жобаларға басымдық беруі, қолдауды күшейтуі қажет. Өрбір өңірде аймақтық дамудың берік негізін құрайтын ірі жобалар болуға тиіс.

1-бет

ТАҒЫ БІР «ЖАЙЛЫ МЕКТЕП» ЕЛ ИГІЛІГІНЕ БЕРІЛДІ

Осы айдың басында Жаңақорған ауданының «Жанарық» ауылында және Арал қаласында 300 орындық 2 «Жайлы мектеп» ашылды. Бұл арқылы «Жанарық» ауылындағы бейімделген ғимаратта орналасқан, Арал қаласындағы үш ауысымды оқытуға көшіу мүмкін мектептердегі орын тапшылығы мәселесі шешімін тапты.

Бүгінгі күні «Самұрық-Қазына» акционерлік қоғамының үйлестіруімен жүзеге асқан, құны 4 млрд 732 млн теңге болатын 600 орындық «Жайлы мектепті» шәкірттер мен ұстаздар игілігіне береміз. Жана нысанды салу арқылы бейімделген ғимаратта орналасқан Әбу Құдабаев атындағы №197 орта мектептің мәселесін шештік. Құрылыс басталғалы бері балаларымызға қала ішіндегі басқа мектепте оқуына тура келді. Ұрпақ игілігіне бағытталған ортақ істе түсіністік танытқан барша ата-аналарға алғысымызды білдіреміз. Жасампаз істердің жаршысы болатын жеткіншектеріміз енді қолайлы әрі қауіпсіз, заманауи жабықталған, кең де жайлы мектепте білім алатын болады. Бүгін табысталған жаңа білім ғимаратынан алдыңғы буынның ізгі жолын жалғаған білімді, талантты шәкірттер шығатынына сеніміміз мол. Санасы сергек, ойы ұшқыр, бәсекеге қабілетті оқушыларымыз көп болғай, – деді аймақ басшысы.

Салтанатты іс-шарада білім саласының ардагері, Білім беру ісінің үздігі, Қызылорда қаласының Құрметті азаматы Алтынсары Шүренов жылған жұртшылықты құттықтады. Еңбек ардагері, Қызылорда облысының Құрметті азаматы, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген

қайраткері, «Құрмет» орденінің иегері Қорғанбек Қайроллаұлы батасын берді. Сондай-ақ аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына үлес қосқан азаматтар мен құрылыс мекемесінің мамандары марапатталды.

Айта кетейік, 2024 жылы білім саласына бөлінген қаржы 264 млрд теңгеге, алдыңғы жылмен салыстырғанда 9,3 пайызға ұлғайды. Саланың биылғы бюджеті 308 млрд 134 млн теңге, бұл өткен жылмен салыстырғанда 16,9 пайызға артты.

Былыр аймақта 6 мектеп, 5 мектепке қосымша ғимарат салынып, іске қосылды. Нәтижесінде Арал ауданы Токабай ауылындағы №248, Шиели кентіндегі №252 және Жансейіт ауылындағы №133 апатты мектептердің мәселесі шешілді.

«КазГермұнай» компаниясының демеушілігімен Қызылорда қаласында заманауи үлгідегі «Оқушылар сарайы», Жаңақорған

Атап өту қажет, Қызылорда өңірінің даму қарқыны өте жақсы. Барлық секторда белсенділік танытып келеді. Осы жұмыстарды одан әрі жалғастыру маңызды. Қаражатты мақсатты жұмсап, ауқымды жобаларды сәтті жүзеге асыратын аймақтарға біздің тарапымыздан әрқашан қолдау көрсетіледі, – деді С.Жұманғарин.

Штаб отырысында облыс әкімі Нұрлыбек Нәлібаев аймақтың әлеуметтік-экономикалық жағдайына тоқталып, алдағы жоспарлар туралы айтты.

– Президентіміздің, Үкіметтің ерекше қолдауының арқасында Қызылорда облысының әлеуметтік-экономикалық дамуында оң тенденция сақталды. 2024 жылдың қорытындысымен экономикалық көрсеткіш 107,0 пайызды (2023 жылы – 107,3%) құрады.

Жоспар бойынша жалпы өңірлік өнімнің көлемі 3,2 трлн теңге, өсім 6,3 пайыз болады деп күтілуде. Бюджеттің өз кірістерінің көлемі 44 пайызға ұлғайды, барлық негізгі макроэкономикалық көрсеткіштің өсімі қамтамасыз етілді. Өңдеу өнеркәсібі 19,6, ауыл шаруашылығы 2,3, тұрғын үй 16,9, көлік 2,8, сауда 6,6, құрылыс жұмыстарының көлемі 53,8 пайызға артты.

Өткен жылы облысымызға барлық көздерден 639 млрд 500 млн теңге инвестиция тартылды. 2023 жылмен салыстырғанда өсім 21,7 пайыз, республикалық көрсеткіштен (ПК – 107,5%) 3 есе артық орындалды. Жеке инвестициялардың үлесі 70,5 пайыз. Өңірде шетелдік инвесторлардың, озық технологияларды тарту бойынша белсенді жұмыс жалғасуда, – деді Н.Нәлібаев.

Сондай-ақ жиында облыс әкімінің орынбасары Ардақ Зебешев өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуы және инвестициялық жобалар туралы баяндады. «Шалқия мырыш ЛТД» АҚ бас директоры Асқар Тілеулин, «Арал Сода» ЖШС құрылтайшысы Даурен Мұқашев өндірістегі мәселелерді ортаға салды.

Мархабат ЖАЙЫМБЕТОВ,
ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты:

КІШІ АРАЛДЫҢ КЕМЕЛДЕНУІНЕ КҮШ САЛУЫМЫЗ КЕРЕК

– Мархабат Жайымбетұлы, Су ресурстары және ирригация министрі Нұржан Нұржігітов жуырда облысқа жұмыс сапарымен келді. Өңірдің су шаруашылығына, әсіресе, Кіші Аралдың өндігі тағдырына қатысты ең өзекті мәселелер талқыға түскен жиындарда өзінің де болды. Онда қандай ұсыныстар көтерілді, халықтың ортақ тілегі қандай?

– Аралды қалпына келтіруге бағытталған жоба өңірдің экологиялық жағдайын жақсартуды, балық шаруашылығы мен туризмді дамытуды, халықтың әл-ауқатын арттыруды көздейді. «Өңірлік дамуға және Арал теңізінің солтүстік бөлігін қалпына келтіру» жобасының 3 негізгі компоненті бар. Соның екеуі Қызылорда облысында тұрақты экономикалық, әлеуметтік және экологиялық қызметті қолдауға арналған. Екінші компонент бес бағытты қамтиды: балық шаруашылығы, туризм, жасыл белдеу құру, егін және мал шаруашылығы. Оған 39 жоба енгізілген. Жобалар жүзеге асқан жағдайда 2 мыңға жуық адамға тұрақты жұмыс табылар еді.

Министр қатысқан жиында әртүрлі ұсыныс айтылып, тек бір тілек болды. Ең болмағанда Солтүстік Арал теңізінен сақтап қалу жобасы жүзеге асса деген. Теңіз жағасында орналасқан әрбір аралдықтың тұрмыс-тіршілігі Кіші Аралға тәуелді. Атақасіптен ажырағысы жоқ ағайын әлі де теңіз тынысына дем беретін бастамалардың орындалуынан үмітті. Оның ішінде «Көкарал» бөгетінің су деңгейі 42 метрден 50-51 метр биіктікке дейін көтерілсе деген байламды ойға топтасты. Көші жылыстаған ІІ кезеңнің экономикалық тиімді тұстары талай жыл талқыланып, салалық министрліктің бақылауында тұр. Көпшілік қолдаған І деңгейлі бастама да жан-жақты талқылаудан өтіп, тиімділігін сала мамандары саралауға қажет.

Жиында бұрынғы Қазақ ССР Балық шаруашылығы министрі, Қызылорда облысы және Арал ауданының Құрметті азаматы Құдайберген Саржанов, Арал өңірінің тумасы, осы жобаны бес саусағындай білетін жасушы, эколог Сайлаубай Жұбатырұлы, ихтиолог ғалым Зауалхан Ерманов Кіші Аралды сақтап қалудың тиімділігін ескіп берді. Теңіз жанашырлары министрлік өкілдерімен бірге Арал ауданының «Бөген», «Қаратерен», «Ақбасты» елді мекендеріне барды, одан хабарым бар. Мамандар миллиардтаған қаржыға тұрғызылған «Көкаралды» бұрынғы қалпын бұзбай, жаңа нысан ретінде тиімді пайдалануға болатынын дәлелдеді. Құрылысқа қажет өзге де ұсыныстарын жеткізді. Арал халқы көп күткен «Көкаралды» көтеру тұтас Кіші теңіздің оралуының үмітті нышаны деп біледі. Депутат ретінде бұған дейін менің атыма 200-ден астам адам қол қойған хат келген болатын. Бұл мәселені Мәжілісте бірнеше рет көтеріп, Премьер-министрдің орынбасары Қанат Алдабергелұлына депутаттық сауал да жолдадым. «Халық қаласа, хан түсіесін сояды» дегендей, мен халық пен министрлік арасында дәнекер көпір бола білдім деп ойлаймын. Кесімді сөзді министрліктен күтеміз.

– Теңіз тағдыры – оның игілігін көріп отырған қаншама халықтың тағдыры. Өзіңіз жоғарыда атап өткен «Көкарал» бөгетінің су деңгейін 42 метрден 50-51 метрге дейін көтеру және «Сарышығанақ» жобалары талай жылдан бері тартымсыз түсініледі. Экологиялық апаттың бар қиындығын бастан кешіп отырған Арал халқының Кіші Аралға қатысты ұсыныс-тілегін Парламент мінберінде көтеріңіз. Көпшілік қайсысын қалай көріп отыр?

– Он бес жылдан бері Солтүстік Арал теңізінен сақтап қалу (САТ) жобасының екінші кезеңі айтты-тартыспен кешіккен жайы бар. Сыр суының байырғы мамандары мен теңізбен тағдырлас Арал халқы Кіші Арал – «САТ» жобасының екінші кезеңін жүзеге асыруда жобаның бір деңгейлік нұсқасын табанды түрде сұрап келеді. Ол 2005 жылы «Көкарал» бөгетін көтеру арқылы жүзеге асты. Бір әттеген-айы, «Көкарал» бөгеті «Сырдарияда су аз болады» деген орталықтағы мамандардың болжамымен өте төмен салынды (42 м.НГ).

Айта кететін жайт, 14 жыл су министрі болған, ғұмырын су саласына арнаған Нариман Қыпшақбаевтың бөгетті 52-53 метр биіктікте көтеру туралы талап-ұсынысына сол тұстағы «Казгипроводхоз» жобалаушылары құлақ аспаған екен. Нәтижесін көріп отырмыз. Біріншіден,

теңіздің тағдырын шығыны ұшан «Сарышығанаққа» байлағалы отыр. Екіншіден, «Көкарал» бөгетінің құрылысында жіберілген қателіктен ұлы теңіз жағғына қарай 48 млрд текше метр шамасында су зая кетті. Мыңдаған тонна балық рәсуа болды. Енді тиімсіз жобаны жүзеге асырып, осылай Аралдың тағы бір қасіретіне өзіміз жол береміз бе? «Сарышығанақтың» тиімділігі төмен әрі эксплуатациясы өте қымбат. Ол мақұлданған жағдайда теңіз екінің рет экологиялық апатқа ұшырап, жоғалып тынады.

Арал халқымен кездескен сайын теңіз мәселесін қозғайды. Су ресурстары және ирригация министрлігі ұсынған екі деңгейлі схемаға халық түбегейлі қарсы. Қазір жобаны жүзеге асыру үшін Дүниежүзілік банктен 1,5 миллион доллар бөлінген. Бір қызығы, қаражат жергілікті халықпен толық келіспестен, қоғамдық талқылау өткізбестен игеріліп қойған. Оған мүдделі кім, қаржы мақсатты жұмсалды ма деген сауалдар алға шығады. Бұл арада «Қамыстыбас» көлінің табиғи кешенін бұлдіруге болмайтынын ел айтып, бәрін біліп отыр.

Премьер-министрдің орынбасары Қанат Алдабергелұлына жолдаған депутаттық сауалымда бірнеше жайтты алға тарттым. Біріншісі – бір деңгейлі схеманы қалдырып, екі деңгейлі «САТ» жобасын түбегейлі тоқтату. Екіншісі – Солтүстік Арал теңізінің 12 шақырымдық «Көкарал» бөгетінің тұрақтылығын сақтау және қамтамасыз ету. Үшіншіден, «Қамыстыбас» көлі – аймақ жауһары әрі өңірде экологиялық тепе-теңдікті сақтауда зор маңызға ие. Сондықтан оның режимін бұзудың қажеті жоқ. Төртіншіден, «Ақлақ» су торабының құрылысы бұрын кеуіп қалған «Қарашалан», «Баян», «Сарытерен», «Домалақ» және басқа да көлдерді қалпына келтіруге мүмкіндік берді. Енді жобаның 2-кезеңі шеңберінде «Қамыстыбас», «Ақшатау», «Ақсай» және «Қуандария» көлдер жүйесі үшін осындай жұмыс жүргізу керек. Жергілікті халық бұл мәселеде ашықтық болғанын қалайды.

– Солтүстік Арал теңізінің қалпына келтірудің, бір деңгейде жүзеге асырудың артықшылығы неде? Ол бізге не береді?

– Теңіз жағасында орналасқан 8 ауыл, 1 қала, тыныс-тіршілігі теңізбен байланысты ондаған елді мекен және 2-3 ауданның тұрғындары осы жобадан үлкен үміт күтеді. Бір деңгейлі Кіші Арал нұсқасы халықтың әлеуметтік-тұрмыстық, өлкенің экологиялық, аймақтың экономикалық ахуалын оңалтуға елеулі түрде ықпал етеді. Ғасырлар бойы қалыптасқан «Қамбан» экожүйесі бұзылмауы керек. Осыдан 40 жыл бұрын кестікті қозбау саясатынан туған «екі деңгейлі Кіші Арал» деген ескі нұсқаны қайта тірілтіудің енді қажеті жоқ. Еліміз мән беріп отырған аса маңызды құрылыс 10-20 жылдық қысқа перспективада емес, 50-100 жыл болашақты көздеп салынуы керек. Кіші Арал бір аймаққа ғана емес, Орталық Азия тауларындағы мұздықтар режиміне де оң әсер етеді. Дариялар суы толысады. Негізгі су көзі – Сырдария өзенінде Солтүстік Аралға үлесі су көлемі жылына ел кемі 3,5-4 млрд текше метр болатын тұрде бекітілуі тиіс. Аралдың солтүстік бөлігін қайта қалпына келтіру Арал халқы мен өлкесі, экологиялық апат әсерін жеңілдету үшін, болашақ ұрпақ қамы үшін ауадай қажет.

– Министрдің аймаққа сапары кезінде халықты ауызсумен қамту мәселесі де назардан тыс қалған жоқ. Осы ретте қандай жұмыстарға күз болды?

– Арал ауданының Жасқылыш кентінде біз «Арал-Сарыбұлақ» топтық су құбырының «Қосаман-Ақбасты», «Арал-Токабай-Абай» топтық су құбырын қосу тармағын салу және «Ақбасты», Токабай, Абай елді мекендерін ауызсумен қамдықтау жобасын көрдік. Аймақ басшысының тікелей бақылауымен елді мекендерде жүйелі түрде жұмыс жүргізіліп келеді. Облыс бойынша қалаларды орталықтандырылған ауызсумен қамту деңгейі – 100 пайыз, елді мекендер – 98,6 пайыз. Қос ауданның халқын тіршілік нәрімен қамтып, сапалы ауызсу беруде «Арал-Сарыбұлақ» топтық су құбыры» өндірістік бөлімшесінің «Қосаман» бас су тоғанына қарасты №1 су көтеру насосты стансасының атқару маңызы зор. Бұл – аудан үшін аса маңызды стратегиялық нысан. Су айта стансасы бірнеше жылдан бері тоқтаусыз жұмыс істеп тұр. 160 мыңдай адам 240-270 метр шамасындағы тереңдіктен тартылған бұлақ суын тұтынып отыр. Бірақ құбыр желілерінің 80 пайызы тозған. Осы жылы су құбырының 234 шақырым бойынша екінші тармағын жүргізу көзделуде. Жобаның жалпы құны – 43,7 млрд теңге.

Қазіргі таңда аталған №1 су көтеру насосты стансасы арқылы шалғайдағы «Ақбасты» ауылына 117 шақырымды су құбыры желісі тартылды. Сонымен қатар 100 шақырымды, ішкі желілерін қоса есептегенде 170 шақырым болатын Токабай-Абай бағытына ауызсу тартылып жатыр. Көктем шыға бұл ауылдарға толығымен тіршілік нәрі барады. Биыл «Ермбетжаға» және «Тастүбек» елді мекеніне ауызсу желісін тарту жұмыстары жүргізілімек. Осы жұмыстардың нәтижесінде сапалы ауызсу тұтынатын аралдықтардың үлесі 95,4 пайызға жетпек.

– Әңгімелесуе уақыт бөлгеніңіз үшін алғыс білдіремін.

Назерке САНИЯЗОВА,
«Сыр бойы»

1-бет

Қармақшы ауданының әкімі Жандос ЕРКІНБЕК:

«ТУҒАН ЖЕРГЕ ҚЫЗМЕТ ЕТУ ЕКІ ЕСЕ ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖҮКТЕЙДІ»

Құрылғанына ғасырға жуық уақыт болған Қармақшы ауданының аймағымызда алар орны ерекше. Жыл бастауындағы алғашқы сапарымыз жүз шайырдың мекені болған ауданнан басталды. Мұнда түрлі бастамалардың жүзеге асып, халықтың әлеуметтік жағдайының түзеліп, экономикалық ахуалдың дамуында жаңа лептің бар екені сезіледі. Осыдан тура екі жыл бұрын аудан тізгінін Жандос Еркінбекұлы қолға алған болатын. Экономиканы дамытуда, кәсіпкерлік саласына серпін беруде, аудандағы жұмыссыздық деңгейін төмендетуде қандай жобалар қолға алынды? Аграрлық аудандағы жергілікті шаруашылықтардың көктемгі науқанға дайындығы қалай? Халықтың талап-тілегінен туындаған мәселелер шешіліп жатыр ма? Осы және өзге де бірқатар сауалымызды аудан әкімі Жандос Еркінбекұлына қойған едік.

– Жандос Еркінбекұлы, аймақта түрлі саланың тізгінін ұстадыңыз. Ауданға келгеніңізге көп болмады. Туған жерге қызмет ету қаншалықты жауапкершілік жүктейді?

– Қазір жастар еліміздің астанасында жұмыс істегісі келеді. Өйткені, Астана – жастардың қаласы. Туып-өскен жерім Қармақшыда қызмет етуге мүмкіндік туғасын, ауылға барамын деген шешім қабылдадым. Мемлекеттік қызметке келгендегі мақсатым – халыққа адал қызмет көрсету арқылы өз еңбегіммен жетістікке жету. Жұртшылықпен етене араласып, ауданның дамып-көркеюіне үлес қосу – зор міндет, ал туған жерге қызмет ету екі есе жауапкершілік жүктейді. Бастысы – елдің ырыс-шылығына бөленіп, алғысын арқалап, маған артақан сеніміне селкеу түсірмеу.

– Әкім болғаныңызға биыл екі жыл толады. Бұл – аз да, көп те уақыт емес. Десе де, ауданда атқарылып жатқан тірлік жетерлік. Оны көріп те, естіп те отырмыз. Жалпы сіз келгеніңізден аудан бюджетінде өсім бар ма?

– Иә, екі жыл көп уақыт емес. Бірақ халықтың талап-тілегін барынша орындау бағытында жұмыс атқарып келеміз. Нағыз де жоқ емес. Өткен жылдың қорытындысы бойынша өнеркәсіп 2,4 пайызға, өңдеу өнеркәсібі 4,4, ауыл шаруашылығы 2,4, құрылыс жұмыстарының көлемі 13,5, тұрғын үй 23,7, сауда 3,1 пайызға артты.

Ауданның бекітілген бюджеті 14 млрд 618 млн теңгені құрады. Жыл бойы нақтылау жүргізудің нәтижесінде 18 млрд 533 млн теңгеге жетті. Оның ішінде кірістер көлемі 2658,1 млн теңге, трансферттер 6577,8 млн теңге, субвенция 6198,1 млн теңге, кредиттер 2 696,0 млн теңге.

Осындай нәтижелі жұмыстың арқасында халықтың өмір сүру сапасын арттыру, әлеуметтік нысандар салу, ауызсу және газбен қамтамасыз ету, электр желілерін қайта жаңғырту мәселелері кезең-кезеңімен шешімін табуда. Мәселен, жыл көлемінде 14 нысан салынды. Оның ішінде 8 нысан 2023 жылдан өтпелі, қалған 6 жоба былтыр басталды. Олардың қатарында Ақай, Дүр Оңғар және III Интернационал ауылдарындағы спорт кешенінің құрылысы бар. Қазіргі таңда екеуі табысталса, Ақайдағы спорт кешені талапқа сай аяқталысымен ел игілігіне беріледі.

Сондай-ақ жыл аяқталар тұста халықтың қуанышы еселенді. Ауданда әлеуметтік осал топтар мен кезекте тұрған азаматтарға 156 пәтер беріліп, отбасылық қуанышқа кенелді. Өткен жылға өкпеіміз жоқ, жылды жақсы қорытындыладық. Себебі, «Руханият жылына» орай музей, кітапхана, архив, неке кино залы, ардагерлер үйі мен жастар орталығы, азаматтық қоғам өкілдері мен тарихи, мәдени, рухани ұйымдарды біріктіретін типтік үлгідегі жалпы құны 1 млрд 635 млн теңгені құрайтын аймақтағы алғашқы «Руханият орталығы» біздің ауданда ашылды. Бұл – біз үшін үлкен жетістік.

– Халықты толғандыратын мәселелердің бірі – автомобиль жолдарының сапасы мен электр желі-

лерінің жаңартылуы. Көшелерді жөндеу мен тозығы жеткен электр желілерін жаңғырту, газбен қамтуда қандай жұмыстар бар? Жалпы инфрақұрылым мәселесі қаншалықты шешімін табуда?

– Аудандық маңызы бар жолдардың ұзындығы 160,05 шақырым. Оның ішінде 131,9 шақырым жол жақсы және қанағаттанарлық жағдайда, 28,15 шақырымы күрделі жөндеуді қажет етеді.

Өткен жылы облыстық бюджет есебінен 1,4 млрд теңгеге «Самара-Шымкент-Ақжар-Көкембаев» аудандық маңыздағы автомобиль жолының 27 шақырымына орташа жөндеу жасалды. Одан бөлек «Көлік инфрақұрылымын дамыту» бағдарламасына сай «Қызылтам» елді мекеніне кіреберіс жол қайта жаңғыртудан өтті. Ендігі кезекте жиегіне көпжылдық өсімдік егу және сызу жұмыстары тұр. Сондай-ақ Марал ишан кесенесінің кіреберіс жолының 4,6 шақырымына да қиыршық тас төселді.

Жөндеу жұмыстарынан ауданға қарасты елді мекендер де тыс қалмады. Мәселен, «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы аясында 7 жоба жүзеге асты. Оның ішінде «Ақжардың» бір көшесіне, Тұрмағамбет ауылының 5, «Жосалы» кентінің 2, «Төретама» кентінің 3 көшесіне күрделі және орташа жөндеу жұмыстары жүргізілді.

Биыл да аталған бағдарлама аясында 20, облыстық бюджет есебінен 7 жобаны және «Төретама-Ақай» бағытындағы жолға күрделі жөндеу жұмыстарын бастау жоспарлануда.

Ал жарықтандыруға келер болсақ,

былтыр «Жосалы» кентінің 4 көшесі, Көкембаев, «Иіркөл», Төретама би ауылдарының көшелері жарықтандырылды. Сонымен қатар Алдашбай ахун, «Дауылкөл», «Қармақшы», «Қуандария», «Ақжар» ауылдарының және Жосалы кентінің төлқұжаттары жаңартылып, паспорттар орнатылды. «Жосалы» кентінің Жолдыбаев және Рысқұлов көшелеріне жаяу жүргінші жолдары салынды, А.Құнанбаев пен І.Мүсірбаев көшесінің бойы абаттандырылды. Бұдан басқа Алдашбай ахун ауылында «Тағзым алаңы» орнатылып, «Қуандария» ауылының орталық алаңы ағымдағы жөндеуден өтті. Биыл 5 елді мекеннің көшелері жарықтандырылатын болса, Қармақшы ауылының орталық алаңын

ағымдағы жөндеу, Ақай ауылдық округіне 5 аялдама орналастыру қолға алынады, «Жосалы» кенті, «Ақтөбе», Ақай ауылдарына жаяу жүргіншілер жолы салынады.

Газ мәселесі де кезең-кезеңімен шешімін табуда. 2022-2024 жылдары «Төретама» және Ақай елді мекенін газбен қамту үшін құрылыс-монтаж жұмыстары жүргізілді. Ақай ауылының тұрғындары 2023 жылы «Көгілдір отынның» игілігін көрсе, «Төретама» кентінде құрылыс жұмыстары былтыр аяқталды. Оған қоса Жосалы кентінде жаңадан ашылған «Тәуелсіздік» ықшам ауданының үйлеріне газ желісі жеткізілді. Аудан тұрғындарын газбен қамту көрсеткішін арттыру мақсатында өткен жылы Дүр Оңғар ауылына газ желісін тарту басталды. Жобаның құны 7 млрд 172 млн теңгені құрайды.

Электр желілерін қайта жаңғырту – бүгінгі күннің кезек күттірмес мәселесінің бірі. Себебі, аудан бойынша электр желілерінің 80% тозығы жеткен. Өткен жылы Көкембаев, «Ақтөбе», «Иіркөл», Дүр Оңғар елді мекендеріне қаржы қаралып, жұмыс жүргізілді. Оның ішіндегі «Иіркөл», Дүр Оңғар елді мекендеріндегі құрылыс биыл аяқталмақ.

– Қармақшы аграрлық аудан салынады. Сондықтан макроэкономикалық көрсеткіштердің көп бөлігі агроөнеркәсіптік жетістіктерге байланысты. Шаруаларың жайы қалай?

– Өздеріңіз білетіндей, Сырдарияда бірнеше жыл бойы су аз болды. Өңір басшылығы вегетациялық кезеңде біздің шаруаларға суармалы су жеткілікті болуы үшін барлық шараларды қабылдауда. Бюджет есебінен сорғы қондырғылары сатып алынды, гидроқұрылыстар жөндеді. Өткен маусымда Үкімет пен облыс әкімінің нәтижелі жұмысының арқасында көрші елдермен халықаралық келісімге қол жеткізілді және су лимиті ұлғайтылды. Сонымен қатар, аудан егіншілері каналдарды толық тазартты. Аудандық бюджет есебінен 103 гидротехникалық құрылыс пен 16 сорғы қондырғысы, 39 гидростоп жөндеді, 2307 гектар шабындық суландырылды

жұмысы өте көп. Ең алдымен олар тыңайтқыштар, гербицидтер сатып алады. Биыл 15278 тонна минералды тыңайтқыштарды пайдалану жоспарлануда, бұл – аммоний сульфаты, карбамид және басқалар. Біздің шаруалар 7000 гектар жерге күріш егуге дайын. Қазіргісі алқабы лазерлік тегістегіштермен тегістелді, 3720 тонна арзандатылған жанар-жағармай сатып алуға өтінім берілді. Көктемгі дала жұмыстарына 2010 тонна, күзгі дала жұмыстарына 1710 тонна дизель отыны, 22 ауыл шаруашылығы техникасы алынды. Шаруа қожалықтары ғана емес, ауыл тұрғындарын да егін егу және өздерін көкөніспен қамтамасыз етуі үшін биыл 415 гектар қосымша бақшалық жер дайындап, 950 отбасыға бөліп береміз.

– Облыстың кейбір аудандарында жер дауы туындағаны белгілі. Қармақшыда бұл мәселе қалай шешілді?

– Бұрын жекелеген шаруашылықтарда үлескерлер өз жерін алғысы келді. Мәселе шешілді. Барлығына себеп – үлескерлерге жерін пайдалану үшін дивиденд төленбегені. Егер шаруа қожалықтарының басшылары қажет дивиденд төлесе, мұндай болмас еді. Пайдаланылмаған жер мемлекетке қайтарылған фактілер бар. Мемлекетке 15000 гектар жер учаскесін қайтару жоспары бекітіліп,

– Мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарының бірі – халықты әлеуметтік қорғау. Енді әлеуметтік салада атқарылған негізгі жұмыстарға тоқталсаңыз...

– Бұл салада әрбір мәселе маңызды. Өйткені халықты әлеуметтік тұрғыда қолдау, оның ішінде, жұмыспен қамту, төлемәкәләр тағайындау, сондай-ақ білім, мәдениет, спорт, құқық қорғау салалары мен жастар саясатын қолдау – негізгі міндетіміз. Ауданда былтыр 21 жоба жүзеге асты. Ол бойынша 353 жана жұмыс орнын ашу жоспарланған, оның ішінде 40-ы тұрақты, 313-і уақытша жұмыс орны. «Epbek.kz» порталына 367 бос жұмыс орны жарияланды және 367 азамат жұмыспен қамтылды.

Біз халықты жұмыспен қамтуда пробация қызметінің есебіндегі және жазасын өтеп келген азаматтарды да өмірге икемдеп жұмысқа тартып келеміз. Былтыр 9 адам жұмысқа орналасты. 290 отбасының 1419 адамына 104294,6 мың теңге атаулы әлеуметтік көмек төленді. Атаулы әлеуметтік көмек алушылар қатарынан 48 адам жұмыспен қамтылды. Мүмкіндігі шектеулі азаматтар саны – 1025. Халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдау үшін мүгедектерді тасымалдау («ИнваТакси») қызметіне мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс аясында өткен

жылы 1045 тапсырыс, Байқоңыр қаласы, Ақай, «Төретамадан» 2103 тапсырыс түскен. «Талсуат» елді-мекенінде орналасқан мүгедектерді оңалту орталығына 100 адамға жолдама берілді. Мүмкіндігі шектеулі балалар мен жалғызбасты қарттар және мүгедек жандарға үйден әлеуметтік қызмет көрсету де өз деңгейінде жүруде. Бұл бағыттағы қолдаулар биыл да жалғасын табады.

– Халықпен қаншалықты жиі кездесесіз? Олардың көтеретін басты мәселелері қандай?

– Мемлекет басшысының барлық деңгейдегі әкімдер халықпен жиі кездесіп, қоғамдағы проблемаларды белгілеп қана қоймай, ресми парақшасында ең өзекті сұрақтарға жауабын жариялау, олардың мәселелерін шешу жолдарын ұсыну туралы тапсырмасы бар. Екі айда бір ауылдарды аралап, халықтың жағдайын көріп, олардың сауалдарына жауап беріп отырамын. Бекітілген уақытта ғана тұрғындарды қабылдаудеген түсінік жоқ. Мәселен келген адамды кез келген уақытта қабылдап, тыңдаймын. Осы жердің тумасы болғандықтан, бала-шағаммен серуендеуге алаңға барамын, жұмысқа жаяу келемін. Мұның барлығы жағдайды терең біліп отыруға мүмкіндік береді.

Ал тұрғындар негізінен жұмыспен, тұрғын үймен қамту мәселесін көтереді. Бұл мәселені шешу күн тәртібінен ешқашан түспейді.

– Негізгі салалар бойынша атқарылып жатқан жұмыстардан хабардар болдық. Алдағы жоспарлар туралы айтсаңыз...

– Өзіңіз байқағаныңыздай, ауданда атқарылып жатқан жұмыстар ауқымды, атқарылатыны да аз емес. Ең алдымен, теміржол арқылы өтетін көпір салу. Кент тұрғындары теміржолдың екі жағында орналасқан. Бұл жоба биыл басталады. Одан кейін елді мекендерді газдандыру. Демеушілер есебінде жобаны жүзеге асыру ойда бар. Абаттандыру, көгалдандыру, жарықтандыру және таза ауызсумен қамту, тұрғын үй-коммуналдық мәселелер де әрқашан бірінші орында. Біз оларды кезең-кезеңімен шешетін боламыз.

– Сұхбатыңызға рақмет.

Сұхбаттасқан: Мейрамгүл ДАУЫЛБАЙҚЫЗЫ «Сыр бойы»

Мерейлі 85 жасқа толып отырған Әбдіжәлел Қошқарұлы Бәкір – танымал ұлтжанды әрі мемлекетшіл қоғам қайраткері, алаштанушы, шоқайтанушы, көрнекті ғалым, философ, саяси ғылым докторы, профессор, мемлекеттік басқару, бұқаралық ақпарат, білім салаларында жауапты қызметтер атқарған іргелі азамат, ұлағатты ұстаз. 1995-2004 жылдары Парламент Мәжілісінің екі мәрте депутаты. Мұның бәрі азамат өмірінің бел-белестері, тіпті өмір сынақтары десе де болады. Себебі кеңестік заманда билеуші Коммунистік партияның саясатымен өмір сүрген, комсомол, партия органдарында жауапты қызметтер атқарып жүрген кезеңде іште ұлттың деп соққан жүректің адастырмас Темірқазығынан айнымау оңай болмағаны аян. Сол көрінбей жол сілтеуші Темірқазық Мұстафа Шоқай еді.

ТЕМІРҚАЗЫҒЫ – МҰСТАФА ШОҚАЙ

Әбдіжәлел Бәкір 1940 жылы 23 қаңтарда Сырдария ауданы «Айдарлы» ауылында дүниеге келді. Әкесі Қошқар Ораулы мен анасы Патыма Рахменбердіқызы Әбдіжәлелді нағашы ағажесі Бәкір Сопбекұлы мен Назира Сопбекелінін бауырына салды, ұрпақты етті. Қазақтың кең көңілі, онегелі ұлттық салты-ай! Екі жасар Әбдіжәлелдің аяулы бейнелері жалында жоқ қос әкесі де 1942 жылы шілде айында сұм соғсақа аттанып кете барды, екеуі де майданда опат болды. Отағасыларының шаңырағын шайқалтпай, асыл азаматтарын күткен екі ана басқа түскен қиыншылықты елмен бірге еңсеріп, олардың ұрпағын қатарынан кем етпей өсірді. Өзіз аналар Назира Сопбекеліні 1978 жылы, Патыма Рахменбердіқызы 2009 жылы өніп-өскен ұрпағын көріп дүниеден өтті. Әбдіжәлел нағашы ата Сопбектің Ахметінің қамқорлығында өсті. Ол Баспақ бағыр-бидің немересі-тін. Ал Мұстафа Шоқайдың анасы Бактыбек осы Баспақ бағырдың туған қарындасы болатын.

Елүшін жылдардың басында Ахмет атасы балам жақсы білім алың деген ниетпен Сырдария ауданындағы «Айдарлы» ауылынан Қызылорда қаласына көшіп келді. Көршілері Мұстафаның туған інісі Мұртазағаның баласы Мәдиірдың отбасы еді. Оның шешесі Зұлфия бұрын Шоқайдың інісі Османнның жесірі екен. «Сол Зұлфия апай «Біздің қайнаға (Мұстафаны айтады) жеті патшаның тілін біледі» деп арагидік айтып қоятын. Бұл сөздің растығына 2012-2014 жылдары Мұстафа Шоқай шығармаларының он екі томдық толық жинағы шыққанда көзім жетті. Еңбектері тоғыз тілде жарық көрген екен» дейді Әббекен бұл күнде.

Мұстафа Шоқай есіміне осылай ертеден қанық болып өскенімен, жоғары саяси қызметте жүрген Әбдіжәлелге ұлы тұрғаны өмірін, қызметі мен шығармашылығын зерделеу тұрмақ, онымен әлдебір туыстық қатынасы бар екенін сездіру де мүмкін емес еді. Бірақ таңның атпасына күн қоймайтыны сияқты заманның өзгеруі де заңдылық. Қасаң кеңес қоғамын қайта құру науқаны арқасында жариялыққа ашылған мүмкіндікті жедел де ұтымды пайдаланып, түрік әлемінің айтулы көсемі Мұстафа Шоқайдың қызметін әділ бағалау жолын көрнекті мемлекет және қоғам қайраткері, жазушы Әнуар Әлімжанов бастап жіберді. Көп ұзамай Мұстафа арманы да орындалды, рухы туған еліне оралды, Түркістаны – Орталық Азияның кеңестік республикалары Тәуелсіздікке жетті. Сол ақ екен, Мұстафа Шоқайдың өмірі мен қызметіне арналған зерттеу мақалалар, көркем шығармалар, деректі және көркем фильмдер бірінен соң бірі шығып жатты, ғылыми диссертациялар қорғалды, оның еңбектері том-том болып жарияланды.

Ә.Бәкір 1956 жылы Қызылорда қаласындағы 1 Май (қазір Қалтай Мұхамеджанов атындағы) орта мектебін, 1963 жылы Н.Гоголь атындағы Қызылорда мемлекеттік педагогика институтының (қазір Қорқыт ата атындағы Қызылорда университеті) филология факультетін үздік дипломмен бітірді. Жалындаған жас маман еңбек жолын әуелі Сырдария ауданындағы ауылда, одан кейін Қызылорда қаласындағы орта мектепте мұғалімдіктен бастады. Оқушы кезінде пионер жетекшісі, студент жылдары факультеттің көсіпқанд серкесі қоғамдық жұмыстарға жастайынан белсенділігі мектептегі қызметте де жалғасты. Бастамашыл, айналасындағы жастарға ықпалды, оларды игілікті істерге тарта білетін ұйымдастырушылық қабілеті байқалған елгезек жігіт көзге түспей қалған жоқ. Көп ұзамай сенім білдіріліп жастар ұйымына жауапты жұмысқа шақырылды.

Сөйтіп 1965 жылы Қызылорда қалалық комсомол комитеті ұйымдастыру бөлімінің меңгерушісі қызметіне тағайындалды. Осы кызметте жүргенде лайықты кадр ретінде Мәскеуге Бүкілодақтық лениншіл коммунистік жастар одағының (БЛКЖО) Орталық комитеті жанындағы Жоғары комсомол мектебіне саяси білімін көтеруге жіберілді. Оқу бітірген соң Қызылорда қалалық комсомол комитетінің бірінші хатшысы, одан кейін Қызылорда облыстық комсомол комитетінің хатшысы болып сайланды. 1967-1974 жылдары қалалық, облыстық комсомол комитеттерінің жетекшісі қызметінде Қызылорда қаласында осы күнге дейін пайдаланылып келе жатқан ұлкен стадионның құрылысын екіпінді құрылыс деп жариялап, жастарды молынан жұмылдыруы сол замандағы тұрастарының есінде қалды. Стадион біткен соң оған Сыр перзенті, жастардың жалынды жетекшісі, Мәскеуде БЛКЖО Орталық комитетінде қызмет атқарған, сол бір өтпелі қиыншылық кезеңде өздерін ашаршылықтан құтқарғанын, оқуға кіргізгенін әрдайым ризашылықпен айтып өткен талай адамды қатарға қосқан Ғани Мұртабаевтың есімін беру, стадион алдына оның ескерткішін орнату істерінде де бастамашы әрі ұйымдастырушы болды. Бұдан басқа облыста күршітен әлемдік рекорд денгейінде мол онім алған даңғайыр дикан Ыбырай Жақаевтың ізбасарларын қалыптастырып, еңбек дәнқан жалғастыру үшін

жас күршішілер арасында жақавшылар қозғалысын ұйымдастыру қоға алынды. Елімізде кең қанат жайған бұл үлкен іс Социалистік Еңбек Ерінің екінші Алтын жұлдызы болып Ыбырайдың ғана емес, күллі күршіші дикандардың мерейін көтерді. Мол өнімге қол жеткізген талай дикан данқа бөленді. Осы ретте Ә.Бәкір араласқан осындай игі істің тағы бір мысалы – Ұлбапа Алтайбаева. Он үш балды әрі мол өнімші дикан, ардақты ана Ұлбапа Алтайбаеваның ерен еңбегі лайықты бағаланып, Социалистік Еңбек Ері атануына жеткізген мақсатты насихатты ұйымдастырушылардың бірі тағы да Ә.Бәкір еді. Бұл кезде ол ықпалды партиялық қызметте болатын.

Комсомолдан соң қызмет Қызылорда облыстық партия комитетінде жалғасты. 1974-1991 жылдары он жеті жылдан астам партиялық қызметте обкомның бөлім меңгерушісіне дейін көтерілді. Өзі қарауында қызмет істеген Қызылорда обкомның идеология жөніндегі хатшысы Қаржаубай Жаркынбековтің партияның сөзін сойлей тұрып, ұлттық мүддені қиыннан келтіріп жоғары қоя білетін қасиетін өнеге тұтты. Байсалды да байытты, кишіпейіл, ізденімпаз, досқа адал, уәдеге берік болып қалыптасты.

Обкомның бөлім меңгерушісі ретінде Әбдіжәлел Бәкір қауырғат жауапты қызмет ағынымен кетіп қалмай, жұмысты ғылыми ізденіспен ұштастыра алды. 1984 жылы Қазақстанның көрнекті этноәлеуметтанушы ғалымы, философия ғылымының докторы, профессор М.Сужиковтің жетекшілігімен ұлтаралық катынастар мәселелері бойынша диссертация қорғалы, философия ғылымының кандидаты дәрежесіне не болды.

1991 жылы Әббекеннің қызметі тың салаға ауысты. Қызылорда облыстық телерадио хабарларын тарату компаниясының төрағасы болып тағайындалды. «Қазақстан-Қызылорда» облыстық телерахнасының мемлекеттік басқару органдарында халықпен жұмыс істеу мектебінен өткен әрі ұйымдастырушылық өмірлік тәжірибесі мол, ғалым жаңа төрағасы тың істе тосылып қалмады. Ұжымды біліктіліктен шығармашылық ізденістерге бастады, жастардың таланты ашылуына тілгерлік қамқорлықпен ерекше мән берді. Тұрмыстық жағдайларына да көңіл бөлді, беделін салып компанияға пәтерлер бөлінуіне қол жеткізді. Осылай ұжымдағы байырғы журналистердің тәжірибесін, жас буының серпінді талпынысын жаңашылдыққа бұра білді. Тележурналистердің күнделікті тапталуын тақырып, күйбең мәселелер шырмауында қалмай, елдің көңіліндегі өзекті жайттарды зерттеуін, теріналда көкейкесті тақырыптардың кеңірек қамтылуын алдыңғы кезекке шығарды. Тікелей эфирдегі «Жүз-десек», «Көкейкесті» хабарлары жұртшылық көңілін доп басты. «Сыр елі – жыр елі» деп, «Өнші балапан», «Жас қанат», «Таңшолпан» байқаулары жүйелі ұйымдастырылды. Ә.Бәкірдің жетекшілігімен қолға алынған ел ішіндегі халық таланттары – ақынның, әншілердің, бишілердің, жыраулардың, жырыштылардың, күйшілердің шығармашылығына арналған «Сыр сандақтары» танымдық кездесу хабарлары көрермен ықыласын аударды. Ол хабарлардың біразы «Қазақстан» ұлттық телерахнасының «Алтын қорына» қалыпталды. Тоқсаншы жылдардың басындағы абырау кезеңінде таланттарды осылай қолдау олардың ғана емес, жұртшылықтың да рухын көтерді. Осы жылдары облыстық телерадио төрт мәрте республикалық байқаулардың жеңімпазы атанды.

Әбдіжәлел Бәкірдің 1995 жылы Парламент Мәжілісіне Жалағаш, Жаңақорған және Шиелі аудандарын қамтыған аумақтық округтен халық өкілі ретінде депутат болып сайлануы оның қалыптасқан ұлтжанды да мемлекетшіл, орнықты қоғам қайраткері болмысын аша түсті, қабілет-қарымын жақсы танытты. Халқымыздың тілі, ділі, діні сияқты өзекті мәселелерде ірікпелді. Мәжілісте қабылданатын заңдардың, талқыланатын мәселелердің ұлттық мүдде тұрғысында қаралуында депутаттар, көрнекті қоғам қайраткерлері, Халық жазушылары Шерхан Мұртаза, Фариза Онғарсынова, профессор Амангелді Айтала сынды кесімді тұлғалармен пікірлес болды, өзекті мәселелердің ұтымды шешімдерін табуға бірлесу ерекшеленді. «Бұқаралық ақпарат құралдары туралы», «Жарнама туралы», «Мәдениет туралы», «Саяси партиялар туралы» және басқа да біраз заң жобасы жөніндегі жұмыс топтары басқарды. Білімі мен білігі сай ұлтжанды әрі мемлекетшіл белсенді депутатты Мәжіліс төрағалары Марат Оспанов, Жармахан Тұяқбай, Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы Өмірбек Жолдасбеков әрдайым қолдап отыруы оның батылдығын қайрай түсті. Қоғамдық мән зор заң жобаларының Мәжілісте жан-жақты да жете пысықталып, қабылдануы үшін белсене қатысты. Айталық, «Жарнама туралы» заң жобасына ішкілік ішу мен темекі шегуді жарнамаға тыйым салу

жөніндегі нақты ұсыныстарын енгізе алды. Мәжілісте балаларымыздың шетелге кетуі үлкен талқылауға түскені белгілі. Тағы да Айтала, Шераға, Фариза және Әбдіжәлел балаларды шетелдіктерге беруге қарсы шықты. «Күндердің күнінде шетел асырылғандардың біреуі болса да «мені өз елімнен бездіргендерге лагнет айтамын» деуі де мүмкін ғой» деген де жаңға батыр сөздер айтылды. «Жетім ұрпағымызға қажетті жағдайды өз еліміз жасасын» деді. Бірақ бұлардың ұсынысы өтпеді. Қазір сол балалардың бәзбірі ата-анасын шырырап іздеп келіп жатқаны қоғамға мәлім.

Қолданыстағы «Тіл туралы заңды» мемлекеттік мәртебелі қазақ тілінің өрісін кеңейту тұрғысынан жетілдіру немесе «Мемлекеттік тіл туралы» арнайы жаңа заң қабылдау жөніндегі ұсыныстары да қолдау таппады. Алайда «Тіл туралы заңның» 18-бабының екінші бөлігіндегі «Қажетті тілдік ортаны жасау және мемлекеттік тілдің толыққанды қолданылуы мақсатында, олардың меншік нысанына қарамастан, телерадиоарналар арқылы берілетін мемлекеттік тілдегі телерадиобағдарламалардың көлемі уақыт жағынан басқа тілдердегі телерадиобағдарламалардың жиынтық көлемінен кем болмауға тиіс» деген құқықтық норманы енгізді. Ал осы норманың жүзеге асуы оңай болмағаны, талайға дейін қазақ тілді хабарлар телерахналарда түн ортасы ауа өңірге беріліп келгені кезінде жұртшылықтың орынды наразылығын туғызғаны мәлім.

Ә.Бәкір парламенттік делегация құрамында бірқатар шетелде болып, парламентаралық катынастарға өз үлесін қосты. ТМД елдерінің Парламентаралық Ассамблеясы Санкт-Петербург қаласында ұйымдастырған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияларда, Ресей Федерациясының Мемлекеттік Думасы өткізген «ТМД елдеріндегі тілдік катынастарды заңдық реттеу» деген парламенттік тыңдауда баяндама жасалды.

Астандағы қазақ мектептерінің Армандысыз жай-күйі, келесек өркендеуі туралы мәселе көтеріп, сол кездегі қала әкімі Т.Досмұханбетовтің есебі Мәжілісте тыңдалуы қазақ мектептері мен балабақшаларының санын арттырды. Әбдіжәлел Бәкірдің ана тіліміздің мерейі үшін күрестегі осындай табандылығын жоғары бағалап, Мәжіліс төрағасы Жармахан Тұяқбай оны «Тілдің табанды тарлаңы» десе, депутат, қайсар қаламгер Шерхан Мұртаза әріптесін «Қазақ тілінің поруана жанашыры» деп атаған екен. Бұқаралық ақпарат құралдарында да ел көңіліндегі өзекті мәселелерді ортаға салуымен жиі көрінді. Сайлаушыларымен кездесулерде айтары аз болмады. Міне осындай елжандылық қасиет-қарымын лайықты бағалаған Сыр елі оны өз округінде 1999 жылы екінші рет Парламент депутаты етіп сайлады. Халық қалауысы ел сенімін ақтады.

Әббекен Парламент депутаты кезінде ғана емес, одан кейінгі кезеңде де ана тіліміздің жанқүйер жанашыры ретінде өз пікірлерін, ұсыныстарын айтып та, жазып та келеді. Соның бір мысалы – Парламент Мәжілісі төрағасының орынбасарына «Қазақ үні» ақпарат агенттігі арқылы жария жолдаған ашық хаты. Депутат кезінен Парламент әдбөбіне қанық ол бұл хатында Мәжілісте өткен Үкімет сағатында орыс тілінде сайраған Алматы қаласының, Алматы және Солтүстік Қазақстан облыстарының әкімдері орынбасарларының бұл тілбұзар қылықтарына депутаттардың орынды қиыншылығына қақпайлап, үштілділік саясатына ала тартқан, «әрқайсымыздың екі тілді, тіпті үш тілді өсиюдегі құқымыз бар» құйқылжыған орынбасардың бұл әрекетін орынсыздығын заңнама тұрғысынан негіздей отырып, айыптауы – Әббекеннің азаматтық ұлтжандылық ұстанымының тағы бір дәлелі.

Ана тіліміздің мерейі туралы сөз болғанда Әббекен тереннен қозғайды. Біріншіден, Алаш идеяларына жеткілікті көңіл бөлінбей келеді, көзқарас кешегі кеңестік кезден көп ұзай қойған жоқ. Оларда біз алатын қазына мол. Алаш арыстарының ағартушылық ұлттық идеялары бүгінгі күні де ұтымды, мұралары жарамды. Екіншіден, Тәуелсіздік қарсаңындағы және оның алғашқы жылдарындағы халқымыздың ана тілімізді көтеруге деген белсенділігін барынша пайдаланып қалғанымызда, бүгінгі тілдік ахуал басқаша болары сөзсіз еді. Оның есесіне біраз жыл үш тұрғылы тіл деген ұран шықты. Абай «Жырма бесінші карасөзінде» орысша оқудың пайдасын алумен қатар зальынан қашық болуды да естен шығармауды сонау орыс тілі, рухы қазақ даласына енді-енді еніп келе жатқанда-ақ ескертті. Енді сол залалдардың салдарына қазіргі өміріміздің барлық дерлік саласынан толып жатқан мысал келтіруге болады. Ұлттық рухымыз әлсіреп, бірсыпырамыз не орыс, не қазақ болма алмай, ұлттық ділден жұрдай болды. Міне, Абай айтқан залалдың ең үлкені. Бұдан басқа, «адамдық қарым-қатынастың негізгі тірегі капитал болып барады» деп алаңдайды Әббекеннің зиялы көңілі.

Қай мәселеде сөз қозғаса да тірегі де, дәйегі де – Алаш зиялылары. Өсіп, біздің

ұлтқа ұлтшылық, ұлттық рух жетпей жатыр. Шынтуайтында, алдымен ұлтшыл болмай, мемлекетшіл бола алмаймыз. Халқымыздың шынайы ұлтшылдығы, ата-бабаның ежелден келе жатқан жарасымды салт-дәстүріне бекемдігі, тәуелсіздік мұраттарына болаттай беріктігі мемлекеттің ұлттық сипатына әсер етері анық. Ұлттық идея, ұлттық идеология, ұлттық мәдениет, ұлттық болмыс сияқты ұтымды ұғымдарды кейінге ысырудың салдары – білік манайында жүргендердің кейбіреулері өздерінің «ұлтсыздық үңгірін» баспана етіп жүргенімен қоймай, мемлекеттік мәртебелі ана тіліміздің мерейі үшін күрескендерді «ұлтшылдық үңгіріндегілер» деп бағбаттауы – ұлттық рухсыздықтың нағыз көрінісі. Ал Тәуелсіздік пен ұлттық – егіз ұғымдар. Осы орайда Мұстафа Шоқайдың «Ұлттық рухсыз ұлт тәуелсіздігі болуы мүмкін бе? Тарих ондайды көрген жоқ та, білмейді де. Ұлт азаттығы – ұлттық рухтың нәтижесі. Ал ұлттық рухтың өзі ұлт азаттығы мен тәуелсіздігі аясында өсіп дамыды, жеміс береді» деген сөзі «ұлтсыздық үңгіріне» адастырмай алып шығар сәуле емес пе дейді Әбдіжәлел Бәкір. Болмысында философ ғалым «бүгінгі тәуелсіздік жағдайда «ұлтшылдық» деген ұғымды шынайы түсінуіміз керек. «Ұлтшылдық» ұлтжандылықтан әлдеқайда терең мағыналы, ұлттың шынайы сүюші айқын-дайтын қасиетті ұғым. Өз ұлттың сүйеі алмаған адам өзге ұлттың да қадіріне жете қоймас» деп пайымдайды. Бұл ретте ұлы ұстазы һәм Темірқазығы Мұстафа Шоқайдың «Ұлттық зиялы» мақаласында белгілі бір ортақ идеяларды жете ұғынған және сонымен өзара байланысқа түскен білімдерді зиялы, ал саяси, қоғамдық немесе мәдени салалардың қайсысында болсын, өз халқына қызмет ету идеясын терең ұғынған зиялыны ұлттық зиялы деп санағанын, яғни жалғыз білімділік зиялылықтың көрсеткіші бола бермейтінін өмір көрсетіп отырғанын алға тартады. Қазіргі діни ахуал, дендеген жемқорлық туралы да келелі ой толғаған, ұсыныстарын айтқан мақалалары, сұхбаттары баспасөзде әрдайым жарияланып келеді.

Ғалым 2005 жылдан бастап біраз уақыт Астанада Қазақ гуманитарлық заң университетінде ұстаздық етті. Парламент қабырғасында тоғыз жыл ел мұқтажынын мұндайтын, халық сөзін сөйлейтін жақсылармен жақын жүріп рухани молыққан қайраткер студент жастарға енді ұлтжандылық, мемлекетшілдік қасиеттерді сіңіруге күш салды. Ол өз дәрістерінде қазір әлем жаһандан дөуіріне еніп, кірігу, бірігу, тұтастану үдерісі тегеурінді орыс алған жағдайда қазақ халқының болашаққа бағдары қалай болмақ, әлемдік қауымдастықта егемен еліміздің алатын орны қандай, тәуелсіздікті қайткенде тұғырлы ете түсеміз дегендей өзекті сұрақтарды ата-бабадан мирас ұлттық құндылықтарды сақтау, оны жаңа дәуір талабына сай жаңғырту, мемлекеттік мәртебелі ана тіліміздің қолданыс аясын кеңейте түсу, бұл ретте еліміздің келешегі – жастарға жүктелер міндет, аманат сияқты көкейкесті өткір мәселелермен орайлы байланыстырды. Жастарға ой салды, олардың отаншылдық санасының қалыптасуы негізін бекемдей түсті. Үлпатты ұстаздың мұндай тағлымды, өсиет ісағатты өзекжарды толғаныстарының зейінін тыңдаушы жастарға әсер еткені, мұндай мақалаларды да нысаналы тәлім-тәрбиенің текке кетпесі анық.

2006 жылы ғылыми зерттеуіне аяқтап, «Қазақстан Республикасы кәсіби Парламентінің қалыптасуы: саясаттанулық талдау» деген тақырыпта диссертация қорғады, саяси ғылым докторы дәрежесін алды. Бұдан басқа өзінің Алаш қозғалысын зерттеу қорытындыларын 2008 жылы жоғары оқу орындары студенттеріне арналған «Алаш қозғалысы саяси топ басышыларының әлеуметтік көзқарастары» деген оқу құралы етіп ұсынды. 2011 жылы оған әлеуметтану мамандығы бойынша профессор ғылыми атағы берілді.

Ғалым өнімді еңбек етіп келеді. Оның қаламынан шыққан 200-ден астам ғылыми-көсемсөз мақала, 15-тей кітап – қазақ қоғамының өзекті мәселелері туралы әлеуметтік мән зор еңбектері отандық саясаттану ғылымына сүбелі үлес болып қосылды. «Қазақстан Республикасы кәсіби Парламентінің қалыптасуы: саясаттанулық талдау» және «ХІХ ғасырдың екінші жартысы мен XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы саяси-әлеуметтік оялар» монографиялары, «Депутат әлемі», «Ана тілім – абыройым менің», «Ана тілімізді айдарынан жел есініп», «Тіл тұғыры», «Тәуелсіздік тағдыры», «Тәуелсіздік түйіндері: ұлттық мұрат, елдік мүдде», «Мұстафа Шоқай: өмірі мен қызметі, шығармашылығы», «Мұстафа Шоқай: Кемел ой иесі», «Халқым деп соққан жүрегі. М.Сужиков. Ғұмырнама, мақалалар және естеліктер» (үш автор), сондай-ақ өз оқыған орта мектебі туралы «Тарихы да, тағылымы да мол кеткен» (үш автор) деген толғанысы елеулі еңбектерге жатады.

Түрік әлемінің көсемі Мұстафа Шоқай-

дың саяси қызметін, шығармашылық мұрасын зерттеу Әбдіжәлел Бәкірдің өмірлік мұратына айналғалы қашан. 2016 жылдан Қорқыт ата атындағы Қызылорда университетінде құрылған Мұстафа Шоқай ғылыми орталығының ғылыми жетекшісі. Білікті шоқайтанушы ғалымдарды, қаламгерлерді ұйымдастырып Мұстафа Шоқай ғылыми-тарихи танымдық энциклопедия жинақтауға кіріскеніне де бірнеше жыл, жұмыстың баулылығы оның қоғамдық негізде атқарылуында болып отыр. Бұл еңбектің тиянақты аяқталып, жарық көретініне сексеннің сенгіріндегі Әббекен сенімді, бар қажыр-қайратын осы ауқымды да күрделі, сауапты жұмысқа арнаған. Мәскеу архивінде отырды, Грузияда, Францияда, Германияда болды. Мұстафа Шоқайдың өмірі мен қызметіне, шығармаларына бойлаған сайын жекелеген зерттеушілердің білгені болмаса, ол туралы мәліметтер әлі толық ашыла қоймағаны анықталды.

Мұстафа Шоқайдың «Яш Түркістан» журналында жарық көрген 224 мақаласы 1998-1999 жылдары қазақ тіліне аударылып, жеке екі томдық болып басылды. Бұл жинаққа бәзбір жаңа материал қосылып, 2007 жылы үш томдық шықты. 2012-2014 жылдары Мұстафа Шоқай шығармаларының ең ауқымды басылымы – он екі том толық жинағы, өкінішке қарай, бір мың данадан ғана басылды, олар тіпті облыстық кітапханалардың өзіне жетпей қалды. Хаттары қазақ және орыс тілінде жарық көрді. Алайда әркімнің қолынан шыққан бұл аудармаларда бірізділік жоқ, әрине. Ал орыс тіліндегі 400-ден астам, ағылшын, грузин, неміс, өзбек, поляк, түрік және француз тілдеріндегі 130-дан астам еңбегі әлі күнге дейін ана тілімізде жарық көрмеген. Бұл жекелеген адамдар игере алатын іс емес. Мәселені көтеріп, тиісті органдарға хат та жазды, бірақ қолдау көрмеді. Әббекеннің қайта-қайта мәселе көтеріуімен Астанадағы №51 мектеп-гимназияға Мұстафа Шоқай аты берілді. Мектептегі музейде 500-ден астам жәдігер, оның ішінде Мұстафаның жарғы Мария ағамыз сақтап келген ерінен қалған жазу машинасы, «Яш Түркістан» журналының мөлері, т.б. бірсыпыра зат – басты құндылықтар.

Бірнеше жыл бұрын Мұстафа Шоқайдың сүйегін Берлиндегі Сүлейман зиратынан, Мұстафаның жарғы Мария Шоқайдың сүйегін Парижден қазақ топырағына әкеліп жерлеу керек деген ұсыныстар көтерілді. 2021 жылы Шымкентте Алаш арыстарына арналған республикалық конференцияда бұл мәселе тағы көтерілгенде Әббекен басқа ұсыныс айтты. «Аруақтарды қозғамайық, Мұстафа ағамыз – қазір Еуропа мен Азияны, Батыс пен Шығысты байланыстырған дәнекер. Одан да Мұстафа ағамыз бен Мария ағамызға Түркістанда ескерткіш орнатқан жөн болар» деген өз ойын негіздеп ортаға салды. Ерінен кейін 28 жыл өмір сүрген Мария Шоқай күрескер тұлғаның есімі ұмытылмас үшін қолынан келгенін бәрін бір өзі жасалды. Мария Шоқай 1969 жылы бұл дүниеден қайтқанша ерінің асыл мұраларын жинастырып, 1953 жылы туғал «Жаңа Сорбонна – Париж III» университетінің Тілдер мен өркениеттер институтының университеттік кітапханасына талсырды. Одан кейін күн көріп отырған пианиносын сатып, ерінің бейітіне ескерткіш белгі орнатты. Оның «Менің Мұстафам» естелік кітабы – мұстафатану ғылымының беташары. Мұстафа Шоқайдың өмірін, қызметін, мұрасын зерттеушілер алғашқы қадамды Марияның осы естелігін оқудан бастауы керек. «Бірақ Түркістанда қос арысқа ескерткіш орнату туралы мәселе, өкінішке қарай, айтылған жерде қалды» деп қынжылады Әбдіжәлел Бәкір.

Жасы келіп, құрметті зейнет демалысына шыққан үлкен кісілердің ел ісінен, қоғам жұмысынан қол үзбейтін, үйінде тыныш жата алмайтын қасиеті туралы Әббекен былай пайымдайды. «Біріншіден, біз кешегі кеңестік қоғамды да, бүгінгі Тәуелсіз елімізді де көрдік. Екі қоғамды да салыстыра отырып, жақсысы мен әлтеген-айын айта аламыз. Мен кейбір ғалымдардың кеңестік жүйені түгелдей теріске шығаруымен келісе алмаймын. Ол кезең – ата-бабамыздың, өзіміздің өміріміз, сеніміміз, Отан үшін, халық игілігі үшін деген адал еңбегіміз. Кеңестік социалистік қоғамның жарамды жақтарын қабылдап, жаңа жағдайда қызмет ететіндей жетілдіре түстеу әбден болар еді».

Тәуелсіз ел болып, өз тізгініміздің қазақ жоқ. «Осы аңсаған Тәуелсіздік мүмкіндігі мемлекетіміздің, халқымыздың мүддесіне барынша пайдаланылды ма?» деген сұрақ екі қоғамды көрген, салыстыра алатын алдыңғы ұрпақ үшін анық. «Қашан әл Фараби бабамыз сонау ықпалы заманда армандаған қайырымды қоғам құрар екенбіз?» деп мен де қиялдыңымын. Содан да болар, қоғам өміріндегі құбылыстарға, ешнәрсеге бейжай қарай алмаймын, бос жүру де мен үшін жат» дейді Әбдіжәлел абыз ақсақал.

Оның атқарған қызметі мен сіңірген еңбегі бағаланып, уақытысында екі рет Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің грамотасымен, 1982 жылы «Еңбектегі ерлігі үшін» медалімен, 2001 жылы Президенттің, Білім және ғылым министрлігінің Құрмет грамотасымен марапатталған. «Ыбырай Алтынсарин» төбелігінің, Жоғары оқу орындары қауымдастығының «Ахмет Байтұрсынұев» орденінің, «Қорқыт ата Алтын медалінің», Тәуелсіздіктің 25 жылдығына және Алашорда үкіметі мен Алаш автономиясының 100 жылдығы құрметіне арналған медальдардың иегері. Қызылорда облысының Құрметті қайраткері, Қызылорда қаласының Құрметті азаматы.

Әбдіжәлел Қошқарұлы – жарты ғасыр отасқан жары, Білім беру ісінің үздігі, математика пәнінің жоғары санатты мұғалімі Туғанай Мұханқызымен ұл-қыз өсірген ата-ана, өрбеген немере-ш

Қызылорда облысы әкімдігінің 2025 жылғы 13 қаңтардағы № 3 қаулысы

Жергілікті мемлекеттік басқарудың кейбір мәселелері туралы

«Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 27-бабының 1-тармағының 22) тармақшасына, «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 17-бабының 6), 7) тармақшаларына және «Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 6 тамыздағы №608 қаулысына сәйкес Қызылорда облысының әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

- «Қызылорда облысының бақылау жөніндегі басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесі «Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесі болып қайта аталсын.
- «Қызылорда облысының бақылау жөніндегі басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің Ережесін бекіту туралы» Қаулыда облысы әкімдігінің 2016 жылғы 13 шілдедегі № 535 қаулысына мынадай өзгерістер енгізілсін:
 - көрсетілген қаулының тақырыбы мынадай редакцияда жазылсын: «Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің Ережесін бекіту туралы»;
 - көрсетілген қаулының 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын: «1. Қоса берілген «Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің Ережесі бекітілсін.»;
 - көрсетілген қаулымен бекітілген «Қызылорда облысының бақылау жөніндегі басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің Ережесі осы қаулының қосымшасына сәйкес редакцияда жазылсын.
- Мүдделі мемлекеттік мекемелері осы қаулыдан туындайтын шараларды қабылдасын.
- Осы қаулының орындалуын бақылау Қызылорда облысы әкімінің бірінші орынбасары Д.Е.Жаналиновке жүктелсін.
- Осы қаулы 2025 жылдың 3 қаңтарынан бастап қолданысқа енгізіледі.

Қызылорда облысының әкімі

И.Нәлібаев

Қызылорда облысы әкімдігінің
2025 жылғы «13» қаңтардағы № 3 қаулысына қосымша

Қызылорда облысы әкімдігінің
2016 жылғы «13» шілдедегі № 535 қаулысымен бекітілген

«Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің Ережесі

1-тарау. Жалпы ережелер

- «Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесі (бұдан әрі – Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы) мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыруға Қызылорда облысының әкімдігі уәкілеттік берген Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының ведомстволары жоқ.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясына және заңдарына, Қазақстан Республикасы Президенті мен Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ, осы Ережеге сәйкес жүзеге асырады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы коммуналдық мемлекеттік мекеме ұйымдық-құқықтық нысанындағы заңды тұлға болып табылады, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы бейнеленген мөрі және атауы қазақ және орыс тілдерінде жазылған мөрбаандары, белгіленген үлгідегі бланкілері, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қазінашылық органдарында шоттары бар.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы азаматтық-құқықтық қатынастарды өз атынан жасайды.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес уәкілеттік берілген жағдайда ол мемлекеттің атынан азаматтық-құқықтық қатынастардың тарапы болуға құқылы.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы өз құзыретінің мәселелері бойынша заңнамада белгіленген тәртіппен Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы басшысының бұйрықтарымен және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген басқа да актілермен ресімделетін шешімдер қабылдайды.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының құрылымы мен штат санының лимиті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бекітіледі.
- Заңды тұлға Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының орналасқан жері: индекс 120003, Қазақстан Республикасы, Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 1.
- Осы ереже Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының құрылтай құжаты болып табылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының қызметін қаржыландыру Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес облыстық бюджеттен жүзеге асырылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына кәсіпкерлік субъектілерімен Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының өкілеттіктері болып табылатын міндеттерді орындау тұрғысынан шартты қарым-қатынас жасауға тиым салынады.
- Егер Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына заңнамалық актілермен кіріс әкелетін қызметті жүзеге асыру құқығы берілсе, онда алынған кіріс, егер Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше белгіленбесе, мемлекеттік бюджетке жіберіледі.

2-тарау. Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының мақсаттары мен өкілеттіктері

13. Мақсаттары:

- сәулет, қала құрылысы, құрылыс қызметі саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру және үйлестіруді жүргізу.
- Өкілеттіктері:
- құқықтары:
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы өзіне жүктелген міндеттерді және өзінің функцияларын жүзеге асыру үшін заңнамада бекітілген тәртіппен:
 - мемлекеттік органдардан, ұйымдардан, олардың лауазымды тұлғаларынан қажетті ақпараттар мен материалдарды сұрауға және алуға;
 - өз құзыретіне кіретін мәселелер бойынша кеңестер, семинарлар, конференциялар өткізуге;
 - қолданыстағы заңнамада қарастырылған өзге де құқықтарды атқаруға құқылы;
- Міндеттері:
- заңды және негізделген шешімдер қабылдауға;
- қабылданған шешімдердің орындалуын бақылауды қамтамасыз етуге;
- салынып жатқан объектілер конструкцияларының және қолданылатын құрылыс материалдарының, бұйымдары мен конструкцияларының жобаның және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтердің талаптарына сәйкестігіне зертханалық сынақтар жүргізу үшін тәуелсіз зертханаларды тартуға;
- жеке және заңды тұлғалардың Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына жолдаған өтініштерін қарауға, олардың орындалуын бақылауға, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларда және тәртіппен олар бойынша жауаптар беруге;
- жеке тұлғаларды және заңды тұлғалардың өкілдерін қабылдауды ұйымдастыруға;
- қолданыстағы заңнамада қарастырылған өзге де міндеттерді іске асыруға міндетті.
- Функциялары:
- сәулет, қала құрылысы, құрылыс, құрылыс индустриясының өндірістік базасын дамыту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;
- салынып жатқан (салынуы белгіленген) объектілер мен кеңестердің мониторингін сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган белгілеген тәртіппен жүргізеді;
- объектілер құрылысының сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауын жүзеге асырады, осы объектілерде сәулет-қала құрылыс тәртібін бұзушыларға Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексында белгіленген әкімшілік ықпал ету шараларын қолданады;
- сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы белгіленген заңнама нормаларын, мемлекеттік нормативтік талаптарды, шарттар мен шектеулерді жол берілген бұзушылықтар мен ауытқуларға байланысты бұзушыларға көзделген заңнамалық шараларды қолдану туралы шешімдер қабылдайды;
- сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы сараптама жұмыстарын және инженерингтік көрсетілетін қызметтерді жүзеге асыру құқығына сарапшыларды аттестаттауды жүзеге асырады;
- жобалау құжаттарының сапасына қадағалауды ұйымдастырады және жүзеге асырады;
- сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы жобаларды басқару жөніндегі ұйымдарды аккредиттейді;
- Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексіне сәйкес тексерулерді жүзеге асырады;
- жойылмайтын бұзушылықтарға жол берген, не жол

берілген бұзушылықтарды белгіленген нормативтік мерзімде жоймаған заңды және лауазымды тұлғаларға қатысты заңнамада белгіленген шараларды қолданады;

- техникалық және авторлық қадағалаулар қызметіне бақылауды жүзеге асырады;
- «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 31-1-бабының 9-тармағына сәйкес техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың қызметін бақылауды қамтамасыз етеді;
- Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес лицензиялауды, рұқсат беру рәсімдерін, хабарламалар қабылдауды жүзеге асырады;
- мемлекеттік орган болып табылмайтын ведомстволық бағынысты облыстық коммуналдық заңды тұлғалардың жарғыларында (ережелерінде) Қызылорда облысы әкімдігінің атынан құрылтайшы ретінде әрекет етеді;
- жергілікті мемлекеттік басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі және бақылау саласы бойынша жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады;
- аттракциондардың, балалардың ойын алаңдарына арналған жабдықтың қауіпсіз пайдаланылуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады.

3-тарау. Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының бірінші басшысының мәртебесі, өкілеттіктері

- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасын басқаруды бірінші басшы жүзеге асырады, ол Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз өкілеттіктерін жүзеге асыруына дербес жауапты болады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының бірінші басшысы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес лауазымға тағайындалады және лауазымынан босатылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының бірінші басшысының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес лауазымға тағайындалатын және лауазымынан босатылатын орынбасары (орынбасарлары) болады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының бірінші басшысының өкілеттіктері:
 - өз өкілеттігін жүзеге асыру кезінде Қызылорда облысы әкіміне және жетекшілік ететін облыс әкімінің орынбасарына есеп береді;
 - өз құзыреті шегінде мемлекеттік органдарда және өзге де ұйымдарда Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасын білдіреді;
 - енбек қатынастары мәселелері өз құзыретіне жататын басқармасының қызметкерлерін заңнамаға сәйкес қызметке тағайындайды және қызметтен босатады;
 - стратегиялық және бағдарламалық құжаттардың әзірлеуін қамтамасыз етеді;
 - енбек қатынастары мәселелері оның құзыретіне жататын Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы қызметкерлеріне заңнамада белгіленген тәртіппен тәртіптік жаза қолданады және көтермелеу шараларын қабылдайды;
 - бұйрықтарға қол қояды;
 - Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасы атынан сенімхатсыз әрекет етеді;
 - өз құзыреті шеңберінде шарттар жасасалы;
 - Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының атынан сенімхаттар береді;
 - өз өкілеттіктерін ұйымдастыру және ішкі тәртіп мәселелері бойынша регламент қабылдайды;
 - сотта Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының мүддесін білдіреді, Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының атынан талапкер, жауапкер ретінде әрекет етеді;
 - сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмысты ұйымдастыруға дербес жауапты болады;
 - Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының жұмысын ұйымдастырады, үйлестіреді және бақылайды;
 - Қызылорда облысы әкімі және облыс әкімдігінің актілері мен тапсырмаларын орындайды;
 - Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының құрылымдық бөлімшелері туралы ережелерді бекітеді;
 - құзыреті шегінде нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуді ұйымдастырады;
 - қызметтік этика нормаларының сақталуын қамтамасыз етеді;
 - азаматтарды жеке қабылдау кестесін бекітеді;
 - Қазақстан Республикасының заңнамаларына қайшы келмейтін басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының бірінші басшысы болмаған кезінде оның өкілеттіктерін қолданыстағы заңнамаға сәйкес оны алмастыратын тұлға жүзеге асырады.
- Бірінші басшы өз орынбасарларының өкілеттіктерін қолданыстағы заңнамаға сәйкес айқындайды.

4-тарау. Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының мүлкі

- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының заңнамада көзделген жағдайларда жедел басқару құқығында оқшауланған мүлкі болуы мүмкін.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының мүлкі оған меншік иесі берген мүлік есебінен қалыптастырылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына бекітілген мүлік коммуналдық меншікке жатады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына қатысты коммуналдық меншік құқығының субъектісі болып «Қызылорда облысының экономика және қаржы басқармасы» коммуналдық мемлекеттік мекемесі табылады.
- Егер заңнамада өзгеше көзделмесе, Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының өзіне бекітілген мүлікті және қаржыландыру жоспары бойынша өзіне бөлінген қаражат есебінен сатып алынған мүлікті өз бетімен иеліктен шығаруға немесе оған өзгедей тәсілмен билік етуге құқығы жоқ.

5-тарау. Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасын қайта ұйымдастыру және тарату

- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасын қайта ұйымдастыру және тарату Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.
- Қызылорда облысының мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасының қарамағындағы ұйымдар жоқ.

/// ДЕНСАУЛЫҚ

БИЫЛ МӘМС ҮШІН КІМ ҚАНША ТӨЛЕЙДІ?

Қазақстандағы ең төменгі жалақы мөлшері бұрынғы деңгейде қалатындықтан, МӘМС төлемдерінің көбісі өзгермейді. Ал ең төменгі жалақы мөлшері – 85 000 теңге. Демек, жарналар мөлшері де өзгермейді.

Жұмыс берушілер мен жұмысшылар үшін ставкалар да өзгеріссіз қалады – сәйкесінше 3% және 2%. Бұл туралы Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры Қызылорда облысы бойынша филиалының директоры Жаксылық Әбдусаметов айтты.

Биыл тек біржолғы төлем мөлшері өзгерді, яғни ол 21,5%-дан 23,8%-ға дейін, сондай-ақ жеңілдетілген категориядағы азаматтар үшін мемлекет тарапынан жарна мөлшері орташа айлық жалақының 1,9%-ынан 2%-ына дейін өзгерді. Бұл көрсеткіш өткен екі жылдағы ағымдағы қаржы жылының орташа айлық жалақысынан есептеледі. Мәліметті мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган анықтайды.

Осы орайда МӘМС төлемдерінің мөлшері мынадай болмақ:

Жұмыс берушілердің жарналар қызметкердің табысынан 3%. Табыс 10 ең төменгі жалақыдан аспауға тиіс, яғни жұмыс берушінің аударымдарының ең жоғары төленетін сомасы айына 25 500 теңгені құ-

райды. Бұл қаражат қызметкердің жалақысынан ұсталмайды, оларды жұмыс беруші кәсіпорын есебінен төлейді.

Қызметкерлер, оның ішінде азаматтық-құқықтық шарт бойынша жұмыс істейтіндер табысының 2%-ын төлейді, яғни 10 ЕТЖ артық емес немесе 17 мың теңге.

Біржолғы төлем төлеушілер жалақы қорынан 23,8%. Жеке кәсіпкерлердің, жеке практикамен айналысатын тұлғалардың жарналары – 5950 теңге.

Егер жеке кәсіпкер есептілікті «нөлмен» тапсырса, бірақ өз қызметін ресми түрде тоқтатпаса, онда ол Салық кодексі талап еткендей жарналарды төлеуді жалғастыруы керек екенін есте ұстаған жөн. Әйтпесе, қарыз пайда болады.

Дербес төлеушілердің жарналары – 4250 теңге (1 ең төменгі жалақының 5%). Мемлекет тарапынан МӘМС-ке төленетін жарналар – 7 285,9 теңге.

Төлемді екінші деңгейдегі банктің кез келген бөлімшесі, «Қазпошта» АҚ, Kaspi.kz, HalykBank мобильді қосымшалары арқылы, сонымен бірге Касса 24 және Qiwi әмиян өзіне-өзі қызмет көрсету терминалдары арқылы аударуға болады.

«СБ» ақпарат

/// ИГІЛІК

БІЛІМ МЕН ДАҒДЫНЫ ДАМУЫТҮ МҮМКІНДІГІ

Қорқы ата атындағы Қызылорда университетінде 50 орындық жаңа асхана мен өңір жастарына арналған ВІС (business incubation center) коворкингі ашылды.

Оның тұсаукесер рәсіміне басқарма төрағасы-ректор Бейбіткүл Кәрімова, университеттің ардагерлер кеңесінің төрағасы Бақыт Қалиев, техника ғылымдарының докторы, профессор Серікбай Қошқаров және оқу орны ұжымы қатысты.

Жаңа асхана бір мезгілде 50 адамды қабылдай алады. Білім алушылар мен қызметкерлердің денсаулығы және жайлылығы үшін заманауи талаптарға сай жабдықталған. Онда тек дәмді әрі пайдалы тағамдар ғана емес, жайлы әрі тыныш атмосферада сабақ оқуға да мүмкіндік бар.

Ал ВІС коворкингі 500 шаршы метр аумақты қамтиды. Орталық технологиялық кәсіпкерлік, ІТ, инновациялар және жасанды интеллект бағытында білім мен дағ-

дыларды дамытуға мүмкіндік ұсынады, 35-тен аса қуатты компьютермен, LED панель, интерактивті панель, 500 Мб/сек жылдамдықтағы жоғары сапалы интернетпен жабдықталған. Мұнан басқа конференц-зал, ашық жұмыс кеңістігі (open space), GameDev center, Digital creativity, Hardware және Cyber-Sport, ас бөлмесі орналасқан.

Коворкингтің басты мақсаты – жастарды технологиялық кәсіпкерлікке баулу, заманауи құралдарды тиімді пайдалануға үйрету және олардың идеяларын жүзеге асыруға көмектесу.

Асхана мен коворкинг орталығы бас оқу ғимаратының жанында орналасқан. Университетте заманауи инфрақұрылымды дамытуға арналған жобалар қарқынды жүзеге асырылуда. Бұл өз кезегінде оқу орнында атқарылатын жұмыстардың сапасын арттыруға, білім алушылар мен қызметкерлерге ыңғайлы жағдай жасауға арналған.

«СБ» ақпарат

Хабарландыру

«Сырдария-1» КС» ЖШС 2025 жылдың 23 қаңтар күні сағат 11:00-де Қызылорда қаласы, Қонаев көшесі, №33 мекенжайда серіктестік қатысушыларының жалпы жиналысы өткізілетінін хабарлайды.

- Күн тәртібінде:
- Серіктестіктің 2024 жылғы атқарылған жұмыстарының қорытындысын бекіту туралы.
 - Серіктестіктің 2025 жылдың 1 қаңтарынан бастап бюджет пен штат кестесін бекіту туралы.
 - Серіктестіктің қатысушылары үлес-теріне сәйкес дивидент беру туралы.
 - «АНК» АҚ-мы арқылы несие рәсімдеу шарты мен ережелерін, серіктес-

тіктің жарғылық қорынан берілетін ережелеріне өзгерістер мен толықтыруларын бекіту туралы.

5. Кредиттік серіктестіктің Жаңақорған және Жалағаш аудандарынан филиалдар ашу/жабу туралы.

Сонымен қатар құрылтайшыларға күн тәртібіне қосатын ұсыныс-пікірлеріңіз бар болса жиналыс ашылғанға дейін 3 күн ішінде серіктестікке ұсынуларыңызды, жиналысқа міндетті түрде қатысуларыңызды сұраймыз.

«Сырдария-1» КС» ЖШС
әкімшілігі.
(БИН: 040 540 001 348)

Хабарландыру

«Сыр бойы» КС» ЖШС 2025 жылдың 24 қаңтар күні сағат 15:00-де Қызылорда қаласы, Қонаев көшесі, №33 мекенжайда серіктестік қатысушыларының жалпы жиналысы өткізілетінін хабарлайды.

- Күн тәртібінде:
- Серіктестіктің 2024 жылғы атқарылған жұмыстарының қорытындысын бекіту туралы.
 - Серіктестіктің қатысушылары үлес-терін азайту/көбейту, жаңадан қабылдау/шығару, несие лимитін бөлу, Жарғылық капиталын бекіту және осы өзгерістерді серіктестіктің Жарғысына, Құрылтай шартына енгізу, уәкілетті органға тіркеу

туралы.

3. «АНК» АҚ арқылы несие рәсімдеу шарты мен ережелерін, серіктестіктің жарғылық қорынан берілетін ережелеріне өзгерістер мен толықтыруларын бекіту туралы.

Сонымен қатар қатысушыларға күн тәртібіне қосатын ұсыныс-пікірлеріңіз бар болса жиналыс ашылғанға дейін 3 күн ішінде серіктестікке ұсынуларыңызды, жиналысқа міндетті түрде қатысуларыңызды сұраймыз.

«Сыр бойы» КС» ЖШС
әкімшілігі.
(БИН: 061 140 005 106)

БОЛАШАҚ ДӘРІГЕРГЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТТІ

– Дінмұхаммед медициналық көмекке мұқтаж азаматқа дер кезінде алғашқы жәрдем көрсетіп, өмірін сақтап қалды. Оның уақыт оздырмай қабылдаған шешімі, сауатты іс-қимылы өзі сияқты медицина мамандығында білім алатын жастарға үлгі-өнеге болды.

Бұл арқылы Дінмұхаммед өз мамандығын жақсы меңгергенін ғана емес, ата-анасынан, ұстаздарынан, аға буын әріптестерінен тағылымды тәрбие алғанын көрсетті.

Дінмұхаммед секілді жас мамандар – еліміздің болашағы. Біз осындай азаматтарға әрдайым қолдау көрсетіп, ерлік ісін өскелең ұрпаққа үлгі етіп насихаттауымыз кажет.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы: «Мемлекетіміздің келешегі – жастардың қолында. Ол жай ұран емес. Бұл – біздің басты саясатымыз. Сондықтан келешекте де біз жастарды қолдаймыз. Оларға жәрдем береміз. Өсіресем, дарынды жастарды тұрақты түрде қолдауымыз керек» деген болатын.

Білімді, білікті, адал, туған елінің патриот **1-бет**

/// КІТАП КӨРМЕСІ

«АЛАШТЫҢ АСТАНАСЫ – ҚЫЗЫЛОРДА»

Биыл – аймақ тарихы үшін айтулы жыл. Дәлірек айтсақ, алғашқыда Ақмешіт, кейіннен Қызылорда атанған қаламыздың Алашқа астана болғанына 100 жыл толып отыр. Алаш деп айқындап айтуымыздың себебі, сол жиырмасыншы жылдардың ортасында мұнда Ахмет Байтұрсынұв, Сәкен Сейфуллин, Бейімбет Майлин, Сәбит Мұқанов, Темірбек Жүргенов, Ахмет Жұбанов сынды саяси қайраткерлер, әдебиет, мәдениет саласының белді тұлғалары қызмет еткен.

Ел астанасы Орынбордан Ақмешіт – Қызылордаға ауысқан 1925 жылы осыған дейін «киргиз» аталып келген халыққа қазақ атауы қайтарылған болатын. Қазақ Республикасының 1925-1929 жылдардағы астанасы болған Қызылорда шаһары – осындай маңызды шешім қабылданған айшықты орада. Сондықтан Сыр елінің тарихы ұлтымыздың өткенімен терең астасып жатыр.

Қызылорда қаласының астана болғанына 100 жыл толуына орай Ә.Тәжібаев атындағы облыстық ғылыми-әмбебап кітапханасында «Алаштын астанасы – Қызылорда» тақырыбында кітап көрмесі ұйымдастырылды. Тарихи мәні зор кітап көрмесінің мақсаты – өңіріміздің

жастарын қолдау мемлекеттік саясаттың басты бағыттарының бірі болып қала береді.

Президентіміз тек жастардың ғана емес, өскелең ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздардың, қарапайым еңбек адамдарының өнегелі істерін әрдайым көпке үлгі етіп айтып келеді. Өз мамандығын жетік білуге талпынған, үздік оқитын, патриот азаматты тәрбиелеп өсірген сіздерге және ұстаздарға барша Сыр жұртылығының, өзіміз атымынан зор ризашылығымызды білдіреміз, – деді Н.Нәлібаев.

Еске салайық, Дінмұхаммед Бектұрған Астана медицина университетінің 7-курс студенті. Қазір интернатұрада оқиды.

Денсаулық сақтау министрі Ақмарал Әлназарова Дінмұхаммедті министрліктің «Құрмет грамотасымен» марапаттады. Интернет маман Астана медицина университеті ректорының міндетін атқарушы Анар Тұрмұхамбетованың, «Аманат» партиясы Астана қалалық филиалының жетекшісі Мұхаммед Болысбектің және «Қазақ АІТ» компаниясы экипаж командирінің Алғыс хаттарына, 4 тегін авиабилетке ие болды.

өткені мен бүгінін бағамдау, туған жерімізді ұлықтау. Көрменің қорына ағылуында облыстық ардагерлер кеңесі төрағасының орынбасары Өмірбек Шәменов, қоғам қайраткері Сайлаубай Әбішев, қалалық «Ақмешіт ақшамы» газетінің бас редакторы Сәрсенқұл Бихожа сөз сөйлеп, қала тарихына қатысты құнды деректерді қозғап, оқырманмен ой бөлісті.

«Данқы асқан, тарихы дастан – Сыр елі», «Қызылорда астана болғанда», «Тарих айдынындағы тұлғалар», «Жыр-әннің елі, Тұранның төрі», «Жанарып, жасанған шырайлы шаһар» тақырыптарымен топтасқан кітап көрмесі Қызылорда қаласының тарихи-жағрафиялық орналасуы, оның Тұран ойпағындағы алатын орны, тың деректер жазылған шаһарымыздың ертедегі тарихы және қазіргі көрінісі сипатталған 500-ден астам тарихи-танымдық жинақтар, фото-альбомдармен айыштықталды.

Көрмені зиялы қауым мен БАҚ өкілдері, қаламгерлер, ұстаздар, студент жастар мен мектеп оқушылары, қала тұрғындары тамашалады.

«СБ» ақпарат

КӨШЕ СЫПЫРУШЫНЫҢ КҮНІ ҚАЛАЙ ӨТЕДІ?

Бұл кісілермен келіскеніміздей Тұңғыш Президент паркі жақта жолықтық. Соның алдында ғана қар тоқтаусыз жауып, жерді көміп тастаған болатын. «Қызылорда тазалығы» мекемесінің қызметкерлері біз барғанда соны күреп, жинап алып, техникаға тиіп жатыр екен. Жұмыс қанша жерден қауырт болса да әңгімелесуге уақыт тапты.

Қыстың қақаған суығында көше сыпырып жүргендердің көбі әйелдер екен. Рабиға Жақауова алты-жеті жылдан бері осы мекемеде еңбек етіп келеді. Күннің ыстық-суығына қарамай далада жүргені.

– Қаланың қай бұрышына жұмсаса, сол жерді тазалаймыз. Адам көп жүретін орталық жақпен саяжайлар жиі ластанады. Жастар бұл жұмысқа келе қоймайды. Келген күннің өзінде қиындығына шыдамай шығып кетеді. Мерекелер кезінде бізге шай ұсынатындар болады, бірақ өте сирек. Қайырымдылық көмек ретінде мешіттерден азық-түлік беріп тұрады. Жолдасымыз қулағы естімейді, тұрақты жұмысы жоқ. Бес баламыз бар, алды – студент. Үлкен қызымыз тұрмысқа шыққан. Бала-шағаны асырау менің мойнымда. Басқа кіріс көзі жоқ, – дейді кейіпкеріміз.

Тазалықшылардың жаалақысы – 160 мың тенге шамасы. Рабиға Жақауова соның жар-тысынан көбіне айма-ай несиесін жауып, пәтер ақысын төлейтінін жеткізді. Енді оған кенже баласының сырқаты қосылып отыр.

– Төртке толмаған баламызға эпилепсия диагнозы қойыл-

ған. Жиі есінен танып қалады. Әлсін-әлсін ауруханаға жатамыз. Ташкентке апарып емдеткіміз-ақ келеді. Бірақ болмашы айлықты қай жағына жеткізейін?! – дейді ол.

Рабиға Жақауова облыс орталығына отбасымен біраз жыл бұрын Қазалы ауданынан көшіп келген. «Қызылорда тазалығының» тағы бір қызметкері Әлия Қосымова бұрын ұзақ уақыт Байқоңыр қаласында тұрыпты. «Харекет» қайырымдылық қоры Қызылорда қаласынан бес бөлмелі жер үй табыстап, қазір сонда тұрып жатыр. Өзі – он баланың анасы.

– Бұған дейін пәтер жалдап күнелтіп жүрдім. Қатты қиналып кеткесін қайырымдылық ұйымынан көмек сұрадым. Балаларымның несиесінен үлкен үй бұйырды. Екі қызым – студент. Ішпесем де, жемесем де енді солардың оқу ақысын төлеп келеміз. Күн салқында қиын, табаныңнан ыза, оңменіңнен жел өтеді. Балаларымыздың оқыған адам болғанын қалаймын, – дейді кейіпкеріміз.

Он баланың әкесі, оның жолдасы Ибраһим Смаилов та өзімен бірге осы мекемеде еңбек етіп жүр.

– Қыста қарды күреп тауысқанша түн жарымына дейін жүреміз. Қалада тазалыққа салғырт қарайтындар көп. Жинап алып кетіп, бір айналып келсең, қайтадан толтырып қояды. Бір көшені екі-үш қайтара тазалауға тура келеді, – дейді тазалықшы ағамыз қарды көлікке тиіп жатып.

Рафия Қабыланбекова мұнда жұмысқа орналасқалы көп уақыт өте қойған жоқ. Оған дейін үй тіршілігінде болған.

– Екі балам бар еді, кішкентай кезінде біреуінен айырылып қалдым. Екі жарым жылға таяу уақыт бұрын екінші ұлым өмірден өтті. Аман жоқ, нан табу керек болды. Әр жерде жұмыс істеп жүрдім. Басымда баспана жоқ. Балам бар кезде қиындық білінбеп еді. Қайда барсам да «көмектесе алмаймыз» деп шығарып салады, – деді кейіпкеріміз көзіне жас алып.

Көше сыпырушылардың қаласында тұрған бір сағатқа жетер-жетпес уақыт ішінде қолым да, денем де тонып кетті. Аяз бетті қарып баралды. Ал осындай ауа райында, жазда аптап ыстықта сегіз сағат, тіпті одан көп уақыт далада жүретін бұл кісілердің еңбегін енді өзінсіз бағамдай беріңіз.

Назерке САНИЯЗОВА,
«Сыр бойы».
Суреттерді түсірген
Нұрболат НҰРЖАУБАЙ

/// ӨМІРДІҢ ӨЗІНЕН

ҚОЛӨНЕРДІҢ ҚҮДІРЕТІ

Өмірде адам баласына түрлі сынақ беріледі. Бірі еңсеріп жатса, енді бірінің сағы сынады. Қайсарлығымен қарсы тұрғандар жеңіске жетеді. Қанша талпынғанымен нәтижесіне жете алмайтындыр бар. Сондай сынақты шыдамдылықпен жеңген жандардың бірі, Қызылорда қаласының тұрғыны – Жайна Муратбекқызы. Оның ерік-жігері бізді таңғалдырды. Кейіпкер әңгіме барысында тоқыма өнерімен айналысып аурудың бетін қайтарғанын, оны қалай бизнеске айналдырғанын айтып берді.

– 2023 жылы үлкен ұлымның аяғы ауырып шұғыл тексерістен өткіздік. Сол аяқтың өсуі тоқтағанын, тіпті сезбейтінін білдім. Бұл жағдай маған, отбасыма қатты соққы болды. Түрлі тексерістен өтіп, сынамалар тапсырдык. Диагноз нақты қойылды, күннің жылы-суығына қарамай білікті мамандардан ем алуды бастадық. Емнің 5-курсанда балам аяғын ақырындап сезе бастады. Кеудемде үміт оты жанып, қуандым. Бірақ сынақ мұнымен тоқтамады. Келесі емді қабылдап бастағанда баламның мұрны тоқтамай қанап Алматы, Астана қаласының дәрігерлеріне апардым. Олар «жаман ауру» деген диагноз қойды. Өзімді қоярға жер таппадым. Уайымнан көзім ілінбей, талай таңды жылаумен атырдым. Бірақ әрбір сынақтың артында жақсылық боларына іштей сендім. Осы қиындықтан мені тоқыма өнері алып шықты, – дейді ол.

Қазір баланың жағдайы жақсы. Көз алдында ержетіп келе жатқан ұлын аяғына тік тұрғызып деген ниеті оны алға жетеледі. Бірақ өзінің денсаулығы сыр бере бастады.

– Баламның диагнозын алғаш естігенде жан дүнием астаңкестен болды. Ойымда тек бір ғана сұрақ тұрды. «Неге менің балам?»

Әрине, қабылдау қиын еді. Қайта-қайта дәрігерге бардым. Алматыға апардым. Бәрі де растады. Баламның әрбір қиналған сәтін көріп, қайтсем де ауруды жеңеміз дедім. Емдетіп, барлық мүмкіндікті тиімді пайдалануға тырыстым. Үздіксіз емнің арқасында баламның беті бери қарады. Алайда 2022 жылы беті-қолым, аяғым өзінен-өзі істі. Аяқ-қолдың ұйып, тартылып қалуы жиіледі. Білікті дәрігерлерге көріндім. Алғашында себебін таппай, нақты диагноз қоя алмады. Кейін инсульт алғанымды айтты.

Ол кезде мектепте жұмыс істеймін. Өз еркімнен жұмыстан шығып, балама, денсаулығымға қарадым. Күндіз-түні ұйқы болмағандықтан, жүйкеге салмақ түсті. Дәрігерден бөлек, психолог маманның көмегіне жүгіндім. Бірақ маған адамдар емес, тек өзім ғана көмектесе алатынымды түсіндім. Бала деп жүріп денсаулығымның нашарлағанын, күннен-күнге өзімді жоғалтып жатқандымды сездім.

Бірде желіден Алматы қаласында қолөнермен айналысатын мықты шеберді тауып, парақшасын қарап шықтым. Жұмыстары ұнады. Қолынан шыққан бұйым көз тартарды. Өзімен байланысқа шығып, курстарын сатып алдым. Негізгі анам қолөнермен айналысатын. Көргенім болмаса, тоқы-

мадым. Курстан бәрін үйреніп, керекті құрал-жабдығын сатып алдым. Сенесіз бе, алғаш тоқып бастағаннан өзімді жақсы сезіндім. Қызығушылық басым болды. Араға уақыт сала беті-қолымның, аяғымның ісігі қайта бастады. Тоқымамы қолға алғанымда ойымдағын бәрін ұмытқандай боламын. Шүкір, денсаулығым жақсарып, ауырлықтан арылғандаймын, – дейді ол.

Жайна сынаққа берілмеді, қайта жігерленді. Алға ұмтылды. Өзін дамытуды қолға алды. Бастысы тоқымамен айналысып дертіне шипа тапты. Алғашында тоқыған дүниесін жақандарына сыйлық ретінде таратып беретін.

– Мен тоқыма тоқуды табыс табу үшін бастамадым. Ішкі жан дүниеммен үйлесетін іс керек болды. Ілгері қолыма алған сәттен-ақ ерекше әсер алдым. Бос уақытымда түрлі идеялар келеді. Ең бірінші аяқкіім тоқыдым. Ашық түсті жіптерді тандадым. Спорттық, үйге, күнделікті киюге арналған, жаздық және қыстық үлгідегі аяқкіім тоқыдым. Көпшілік қызығып сатып ала бастады. Осылайша саудаға шығардым. Мысалы, алғашында аяқкіім тоқып, бір күнде 10 мың тенге, бір айда 300000 тенге таптым. Кейде тапсырыс одан да көп болады. Бұл әжептәуір табыс көзі екен. Әрі

керекті қаражатты үйден шықпай, балама күтім жасап-ақ таба бастадым. Бастысы сапалы өнім. Әрі денсаулыққа пайдалы. Суықтан сақтайды. Үлкендерге де, балаларға да тоқып беремін, – дейді ол.

Оның қолынан шыққан дүниелері өте сапалы. Қазақтан түспен сен үлгісіне қарай тоқиды. Әрі әлеуметтік желіге жүктеп, жарнамалайды. Озі секілді жастарға үйретеді. Оны өмір жігерлендірді. Екінші тынысы ашылып, тағы бір істі қолға алды. Жаны қалаған соң, оны да меңгерді. Енді бас киім тоқуды қолға алмақ.

– Қиналғанда жан дүниенді түсінетін орта іздейсің. Көбіне қыз-келіншектер коуч мамандардың миллион тұратын сабақтарын сатып алып жатады. Құр сөзбен ақыл айтып шығарып салады. Ақша да жоқ, өзгерген дүние де жоқ, сол қалпында қалады. Меніңше, қаржыны пайдасыз дүниеге жұмсағанда, әрекет ететін, көзге көрінетін бизнес ашуға ұмтылу керек. Уақытылы емнің арқасында баламның жағдайы түзеліп келеді. Өзім де ауруды еңсеріп, сүйікті ісімді қолға алдым. Білгенімді өзгеге де үйретіп жүрмін, – дейді ол.

Сара АДАЙБАЕВА,
«Сыр бойы»

www.facebook.com/syrboyi.kz/

Меншік иесі
СЫР МЕДИА

жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

БАС ДИРЕКТОР
Марат АРАЛБАЕВ
қабылдау бөлмесі тел/факс: 8/7242/ 70-00-36, 40-11-10 (1002)
БАС РЕДАКТОР
Қуат ШАРАБИДИНОВ
қабылдау бөлмесі – тел: 8/7242/ 40-02-17, 40-11-10 (1007)

Бас редактордың орынбасары – 40-11-10 (1033)
Жауапты хатшы – 70-00-81 (1037)

Бөлімдер:
руханият және ақпарат – 40-11-10 (1039, 1040)
экономика – 40-11-10 (1038, 1033)
әлеумет және саясат – 40-11-10 (1034)
жарнама – 70-00-52, 40-11-10 (1058)
есеп-қисап – 70-00-39, 70-00-38
компьютер орталығы және корректорлар – 40-11-10 (1036, 1035)

https://twitter.com/syrboyi

Қызылорда облыстық «Сыр бойы» газеті
ҚР СТ ISO 9001:2016 (ISO 9001:2015)
«Сапа менеджменті жүйелері» талаптарына сәйкес КЗ.4310318.07.03.01178 нөмірімен сертифициқталған. Авторларға қаламақы тапсырыс бойынша төленеді, қолжазба өңделеді және қайтарылмайды. Жариялымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді.
«АҚ» – ақылы қызмет.
Жарнама мазмұнына жарнама беруші жауапты.

www.instagram.com/syrboyi_kz

Газет аптасына 3 рет (сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері) шығады.

Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінде тіркелген. Тіркеу куәлігі №12993-Г, 27.08.2012 ж.

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттеліп, «ASU» баспа үйі» ЖШС сенімгерлік басқаруындағы «Сыр медиа» ЖШС баспаханасында басылды. Тел.: 8/7242/ 40-06-68. Газеттің таралымы бойынша 8/7242/ 70-14-08 телефон нөміріне хабарласуға болады.